

TRAKŲ IR VILNIAUS
RAJONAI

DAUGIAKULTŪRIŠKUMAS IR PILIGRIMYSTĖ

ANGELŲ KALVA

GPS: 54°40'37"N 24°55'39"E

Adresas: Angelų kalvos g., Būdos k., Trakų sen., Trakų r. sav.

APIE

Tarp Galvės ežerų, šalia Būdos kaimo į dangų stiebiasi mediniais angelais ir žmonių maldomis bei giesmėmis puošiama Angelų kalva. Tai liaudies pamaldumo ir dvasingumo puoselėjimo vieta su gausybe medinių angelų, kaltinių saulučių bei tautiniais simboliais išpuoštų gyvybės medžių.

2009 m. Dominyka Dubauskaitė-Semionovė ir Lolita Piličiauskaitė-Navickienė sumanė pagerbti Lietuvos vardo tūkstantmečio jubiliejų bei Trakų Švč. Mergelės Marijos apsilankymo bazilikos 600 metų jubiliejų. Planuota ant kalvos įkurdinti 10 angelų – po vieną kiekvienam šimtmečiui. Idėja susidomėjusių žmonių gerumas ir dosnumas pranoko sumanytojų lūkesčius – ant kalno iš pat pradžių iškilo 18 skulptūrų!

Šiandien šiame 4,3 ha plote dangų sveikina daugiau kaip 40 didelių ir mažesnių medinių angelų, koplytstulpių. Angelų pavidalu čia įkurdinta kuri nors iš gyvenimo tiesų, pamatinių žmonijos ar krikščioniškųjų vertybių: Gyvybė, Tiesa, Taika, Atjauta, Pasiuokojimas, Meilė, Sveikata, Džiaugsmas, Dėkingumas, Viltis, Gerumas... Taip pat čia yra šeimas bei mokslus globojantys angelai, dvasios ramybės ir Baltijos kelio saugotojai bei daug kitų. Kalvą puošia ir Tavo angelas, kurį būtinai turi aplankyti.

Lietuvos ir užsienio menininkų ažuolinėse skulptūrose atsispindi tradicinė medžio drožyba. Ant kalvos ima rastis ir iš kitų medžiagų sukurtų angelų: 2015 m. šion vieton atkeliavo Našlaitėlių globos angelas, kurio galva – iš granito, 2017 m. – metalinis bibliotekininkų sargas. Skulptorių darbai įprasmina angelų dovanotojų mintis, aukštesnių jėgų nešamas žinias. Tai tęstinis projektas, auginamas žmonių dvasingumo ir dėkingumo, o jį kurti kviečiami visi – kiekvienas čia gali įprasminti savo mintis, maldas ar svarbią dorinę vertybę. Angelų kalva yra atvira, lankytojams pritaikyta erdvė. Nuo jos atsiveria plačiai besidriekiantis kraštovaizdis. Toli aplinkui matyti miškai, ežerai, pilis, bažnyčia, cerkvė...

Kuo dar ypatinga Angelų kalva? Pažvelgus į teritoriją iš paukščio skrydžio, gali išvysti sparnus išskleidusį angelą: kūną ir kojas sudaro Galvės, Totoriškių ir Lukos (Bernardinų) ežerai, išskleistus sparnus – Skaisčio ir Akmenos ežerai, o galva – tai Angelų kalva!

LEGENDA

Anuomet Dievas tvėrė Trakų kraštą, jam talkino Jautrios sielos angelas. Vandeniems pripildžius Dievo piršto įspaustus duburius atsirado gausybė ežerų. Angelas negalėjo atsigrožėti krištolinio tyrumo vandenimis, žuvų gausa ir bangose nardančių paukščių margumynu. Matydami, kad Jautrios sielos angelas dėl ežerų galvą pametęs, broliai kreipėsi į Dievą. Šis rankos mostu nuraminęs juos pranešė: ten, kur bus galima matyti tris vietas, kuriose garbinamas Dievas, jis atrasiąs savo galvą! Ėmė drebėti žemė, sugaudė dangūs ir radosi kalva. Aplink tyvuliuojantys ežerai prisijungė prie jos, tapdami angelo kūnu ir plačiai išskleistais sparnais.

Atsibudo Jautrios sielos angelas ir atpažinęs Dievo išpranašautą pamestąją galvą tarė: „Gausės angelai kalvoje, saugos jie Trakus ir visą Lietuvą, ir taps Trakai taku gerumui, taikai ir meilei skleistis!“

VIZIJA

Ši vieta telkia ir vienija vietoš žmones, šeimas, profesines ar kitas bendruomenes. Čia pastatyti mokytojus, seniūnus, kariškius, specialiųjų tyrimų tarnybos darbuotojus, žurnalistus ir kitų bendruomenių narius globojantys angelai sargai, taip pat angelai, primenantys mylimus žmones. Angelų ant kalvos vis daugėjant, kiekvienas lankytojas čia gali dvasingai leisti laiką, pasimelsti, pabūti dorą bei meną vienijančioje erdvėje.

Kasmet čia vyksta sakralinės muzikos festivalis „Skamba giesmės Angelų kalvoje“ ir kitos bendruomenės šventės.

ŠALIA YRA:

WWW.ANGELUKALVA.LT

TRAKŲ KRAŠTO TRADICINIŲ AMATŲ CENTRAS

GPS: 54°38'56"N 24°55'56"E

Adresas: Karaimų g. 41, Trakų m., Trakų sen., Trakų r. sav.

APIE

Trakų krašto istorija pasižymi daugelį amžių taikingai sugyvenančių tautų įvairove. Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto (XIV–XV a.) kvietimu į Trakus atvyko ir čia apsigyveno įvairių kultūrų ir tikėjimų atstovai: karaimai, gruzinai, totoriai ir kt. Kartu su totorių mečete, karaimų kenesa, stačiatikių cerkve, unity ir katalikų bažnyčiomis miestas praturtėjo savitomis kultūrinėmis tradicijomis, papročiais, įvairiais naudingais amatais.

2015 m. pradėjo veiklą Trakų krašto tradicinių amatų centras, supažindinantis su margu kultūrinio paveldu ir suteikiantis puikią galimybę pasimokyti plataus asortimento amatų. Pagrindinis centro tikslas – išsaugoti skirtingų tautų švenčių tradicijas ir papročius, virtuves ir amatų ypatumus, užtikrinti tradicijų tęstinumą, jomis sudominti Trakų gyventojus bei miesto svečius. Įsidėmėtina, jog pabrėžiamas visų čia gyvenančių tautų – lietuvių, karaimų, gruzinų, totorių – kultūrinis paveldas.

Centras telkia rajono amatininkus, konsultuoja juos dėl amato ir meistrytės sertifikavimo, pristato jų darbus organizuodamas pažintines programas, šventes ir mugės, o naudingus įgūdžius padeda lavinti įvairių amatų meistrai. Nuolat veikiančioje

suvenyrų parduotuvėje galima įsigyti įvairių gaminių.

Vienas iš tradicinių amatų tęstinumo užtikrinimo būdų – praktinės edukacinės programos. Tai nuo vienos iki kelių valandų trunkantys užsiėmimai, kurių metu suteikiama galimybė išmokyti ar lavinti pačius įvairiausių įgūdžius: nuo duonos ar kibinų kepimo iki vilnos vėlimo, nuo muilo iki šiaudinių dekoracijų gamybos, nuo arbatos laboratorijos iki juostų audimo... Pamokėlių metu galima pasigaminti dekoratyvinių meno dirbinių: šiaudinių sodų ir žaisliukų, iš medžio drožtų angeliukais ar žolynais inkrustuotų medinaičių. Akmens užkalbėjimo pamokėlyje supažindinama su baltiškų ženklų ir spalvų reikšme, o pasigilinti į lėlių rišimo istoriją, lietuvių tautinio kostiumo tradiciją bei į sapnų pasaulio paslaptis gali Sapnų lėlytės dalyviai. Šios edukacinės programos yra mokamos, jos vykdomos lietuvių, rusų, lenkų ar anglų kalbomis. Kiekvienam edukacinės programos dalyviui įteikiamas pradedančio amatininko pažymėjimas.

VIRTUVĖS LOBYNAS

Tradicinių amatų sąrašas negali apsieiti be virtuvės paveldo, tad siūlomos įvairios kulinarinės praktikos pamokėles: suteikiama galimybė atskleisti karaimiškų kibinų kepimo ar chamur dolma – naminės koldūniukų sriubos – virimo paslaptis, sužinoti, koks patiekalas yra totorių čak-čak, gruzinų chačapuris ar chinkalis. Su dzūkų gaminių ypatumais kviečiama susipažinti senovinėje krosnyje išsikepant duonėlę, grikinę babką, meduolius ar riestainius. Žiemą pasakojama apie Kūčių valgius, papročius, žaidimus, kepami kūčiukai (prėskučiai). Šv. Velykoms besiruošiant kalbama apie margučių spalvų bei raštų simboliką ir kitas įdomybes. Artėjant trumpiausiai metų nakčiai, Joninėms, arbatos laboratorija užburs savo aromatais ir senais šio gėrimo gamybos receptais.

PAŽINTINIAI ŽYGLIAI IR STOVYKLOS

Organizuojami įvairaus pobūdžio pažintiniai žygliai pėsčiomis, dviračiais ar valtimis. Žiemą naujų potyrių trokštantieji kviečiami pasivaikščioti ant užšalusios Galvės, susipažinti su gausybe

padavimų apie ežerą ir jo salas. Tiems, kam įdomu pažinti vieną seniausių amatų – bitininkystę, siūloma ramaus miško taku pasiekti etnografinį Tiltų kaimą. Besidomintieji grafų Tiškevičių dvarais, dviračiais per kalvas, žvyrkelius ir pievas aplanko Trakų Vokę, Lentvarį bei Užutrakį. Vasaros metu organizuojamos kūrybinės vaikų stovyklos. Nedidelėse grupėse suteikiama bendravimo ir saviraiškos galimybių, skatinamas kūrybiškumas ir savarankiškumas, formuojama tautinė savimonė, skleidžiamos etnokultūros vertybės, supažindinama su senaisiais amatais, jų istorija ir puoselėjimo svarba.

ŠALIA YRA:

WWW.TRAKUKRASTAS.LT

ŠV. JONO NEPOMUKO KOPLYTSTULPIS

GPS: 54°38'39"N 24°56'08"E

Adresas: Vytauto ir Karaimų gatvių sandūra, Trakų m., Trakų sen., Trakų r. sav.

APIE

Tarp ežerų įsispraudusį Trakų miestą šv. Jonas Nepomukas jau seniai globoja nuo potvynių ir visų vandens nelaimių. 14 metrų aukščio jam skirtas klasicistinio stiliaus kopyltstulpis, įrengtas pačioje miesto šerdyje, Karaimų ir Vytauto gatvių sankirtoje, buvusios Rotušės aikštės centre, – vienas iš svarbesnių Trakų akcentų.

Rašytiniai šaltiniai byloja, kad jau XVII a. viduryje čia stovėjo mūrinė kolona su statula. Po 1863 m. sukilimo caro valdžia įsakė nuversti šventojo skulptūrą ir pasiūlė už tai nemažą pinigų sumą. Vietos gyventojai nesutiko vykdyti caro įsakymo. Visgi vienas nenaudėlis stvėrė kirvį ir buvo besiruošiąs sunaikinti skulptūrą, bet nukrito nuo kopėčių ir susilaužė koją. Policijos viršininkui teko iškviešti kazokus, kurie ir nugriovė skulptūrą.

1935 m. į kopyltstulpį buvo įkeltas naujas šv. Jono Nepomuko atvaizdas, jį sukūrė Vilniaus skulptorius Stanislovas Hornas-Poplavskis. Tačiau pokario metais uolūs ateistai Nepomuką išėmė iš kopyltstulpio ir įmetė į ežerą. Trakų muziejaus darbuotojai išgriebė skulptūrą iš vandens ir ėmėsi saugoti muziejaus fonduose. Vietoj šventojo statulos ant kolonos buvo įmontuoti keturi laikrodžiai, tačiau neilgai trukus jie sugedo

– visi pradėjo rodyti skirtingus laikus.

Šiandien kopyltstulpyje stovi restauruota Trakų miesto globėjo skulptūra, 1990 m. garbingai sugrąžinta į savo pradinę vietą.

Apie šv. Jono Nepomuko kopyltstulpį sklendo nemažai legendų. Pasakojama, kad XVIII a. Užutrakio dvaro savininkui Laurynui Odineciui plaukiant Galvės ežerų staiga kilo smarki audra ir šis pradėjęs skęsti. Prisiminęs šv. Nepomuką dvarininkas ėmė iš visos širdies jam melstis ir prašyti pagalbos. Ir nurimo audra – taip pat staiga, kaip prasidėjusi, o išsigelbėjęs Odinecas, atsidėkodamas šventajam už malonę, pastatė jam Turgaus aikštėje skulptūrą.

Kitas pasakojimas yra apie tai, kad kai caro valdžia išėmė šventojo atvaizdą iš kopyltstulpio, vietos gyventojai labai nusiminė. Pradėta tikėti, jog kiekvieną pavasarį Galvės ežeras pasiglemš po žmogaus gyvybę, jei šv. Nepomukas negrįšias ant kolonos. Laikui bėgant šis pasakojimas kiek pakito – kalbėta, jog ežeras žiemą neužšąla, o pavasarį ledas netirpsta tol, kol negauna aukos.

ŠV. JONAS NEPOMUKAS

Jonas Nepomukas gimė apie 1340 m. Čekijoje, mažame miestelyje Pomuke. Būdamas 40-ties įšventintas į kunigus, paskirtas Prahos Šv. Vito katedros kanauninku, t. y. aukštesniuoju dvasininku. Čekijos karaliaus Václavo IV Liuksemburgiečio žmona Joana savo nuodėmes išpažindavo tik šiam kunigui. Sakoma, kad karalius, įtardamas žmoną neištikimybe, bandė priversti Nepomuką išduoti išpažinties paslaptį. Tačiau kunigas nepakluso ir šitaip užsitraukė karaliaus nemalonę.

Karalystėje kilus ginčui dėl bažnyčios įtakos valstybei, J. Nepomukas gynė Prahos arkivyskupo viršenybę prieš karalių, taip jį dar labiau užrūstindamas. Karalius įsakė kunigą suimti, išstardyti, kankinti, nužudyti. Manoma, kad 1393 m. kovo 19-osios naktį jį surištą nuo Karolio tilto įmetė į Vltavos upę. Laikui bėgantis jis imtą garbinti kaip kankinys, išpažinties paslapties gynėjas. 1721 m. popiežius Inocentas XIII paskelbė Joną Nepomuką palaimintuoju, o 1729 m. popiežius Benediktas XIII – šventuoju.

Iš Čekijos Nepomuko kultą dar XVIII a. antroje pusėje į tuometinę Lietuvos-Lenkijos valstybę atnešė jėzuitai. Jo vardu buvo įkurta brolija Vilniuje, pavadintos kelių kaimų bažnyčios, o ežerais

nusėtoje Utenos srityje dar ir šiandien aptinkama jam skirtų koplytėlių. Šv. Jonas Nepomukas laikomas Čekijos, kunigu, upeivių, sielinių, žvejų, jūrininkų bei tiltų globėju, saugančiu nuo potvynių ir kitokių vandens nelaimių, gelbstinčiu skęstančiuosius ir visus neteisingai apkaltingus. 1935 m. jis buvo paskelbtas Trakų miesto globėju, o gegužės 16-ąją švenčiama Šv. Nepomuko diena.

ŠALIA YRA:

WWW.TRAKAI-VISIT.LT

TRAKŲ ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS APŠILANKYMO BAZILIKA

GPS: 54°38'34"N 24°56'03"E

Adresas: Birutės g. 5, Trakų m., Trakų sen., Trakų r. sav.

APIE

Ežerų apsuptyje Trakų pusiasalyje puikuojasi Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bazilika. Trakų salos pilies rūmams savo mastu ir didybe prilygstančiai bažnyčiai bazilikos titulas suteiktas 2017 m. (Lietuvoje iš viso yra 8 bazilikos). Itin garbingas bazilikos titulas jai suteiktas pagal specialius kriterijus, nustatytus Dievo kulto ir sakramentų tvarkos dekrete (Domus Ecclesiae). Kriterijai taikomi tiek pastatui, tiek gyvajai Bažnyčiai, t. y. joje besimeldžiantiems. Pažymima išskirtinė bažnyčios istorinė svarba valstybei ar regionui, pastato iškilmingumas, tikinčiųjų bendruomenės tikėjimo sklaidos ir artimo meilės darbai.

Bazilikos titulu pabrėžiamas ir ypatingas ryšys su popiežiumi. Juk popiežiaus Pranciškaus vainikuotos Trakų bazilikos pagrindiniame altoriuje šešiš šimtmečius pagarbiai kabo Dievo Motinos paveikslas, kuris prieš 300 metų susilaukė popiežiaus Klemenso XI dovanotų karūnų. Tad 2018-ieji – stebuklingo paveiklo karūnavimo jubiliejiniai metai, kartu ir Trakų Dievo Motinos, Lietuvos Globėjos metai.

XV a. Vytauto Didžiojo funduota bažnyčia yra netaisyklingo stačiakampio formos, joje darniai persipina gotikos ir baroko bruožai. Sienų freskų fragmentai primena Bizantijos laikotarpiu

būdingą stilistiką. Čia saugomas gausus sakralinis bei dailės lobynas: molbertiniai paveikslai, memorialiniai paminklai, įvairūs relikvijoriai, taurės, XVIII a. žvakidės, amžinosios ugnies lempa ir kt. Išskirtinio dėmesio vertas Dievo Motinos paveikslas, garsėjantis stebuklais bei malonėmis. Šiam, pirmajam Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikais oficialiai popiežiaus auksinėmis karūnomis vainikuotam paveiksliui, buvo suteiktas Ligonių Užtarėjos titulas. Įdomu, kad Dievo Motinos paveikslą nuo senų laikų gerbia tiek katalikų, tiek stačiatikių ir musulmonų religinės bendruomenės.

Trakų šventovę lanko daugybė tikinčiųjų ne tik iš Lietuvos. Kasmetinių Žolinės ir Trakinių atliadų metu maldininkai dalyvauja eisenoje nuo Vilniaus Aušros Vartų iki Trakų bazilikos – beveik 30 km! Vertas dėmesio 2015 m. bažnyčios šventoriuje pašventintas paminklas Jonui Pauliui II. Dvasinis Trakų miesto centras išskirtinis ir todėl, kad niekuomet nebuvo uždarytas, perleistas kitos konfesijos žinion ar naudotas kitoms, ne religinėms, reikmėms.

DIEVO MOTINOS PAVEIKSLAS

Apie Švč. Mergelę Mariją ir jos Kūdikį vaizduojantį paveikslą sklido garsas po visą Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę. Nuo XVII a. pradžios prie jo buvo kabinami votai – padėkų už sulauktas stebuklingąsias malones išreiškiančios dovanos. Dabar jų priskaičiuojama beveik 400!

XV a. tapytas pagrindiniame altoriuje kabantis paveikslas turi ypatingą istorinę reikšmę. Kitoje jo pusėje užrašyta, jog tai Bizantijos imperatoriaus Emanuelio II Paleologo dovana Lietuvos valdovui Vytautui Didžiajam krikšto proga. Prieš 300 metų popiežiaus Klemenso XI karūnuotas paveikslas bėgant amžiams buvo pertapytas. Restauratorių tyrimai parodė, kad ankstesnis Marijos atvaizdas buvo gotikos stiliaus, jį vaizduota stovinti, vienplaukė, galbūt su rožių vainiku ant galvos. Vėliau figūra pertapyta bizantine stilistika. Anksčiau paveikslą puošusi prabangi karūna dabar kabo virš jo, o smulkios raižybos XV–XVI a. sandūra datuojamas auksinis fonas taip pat perraižytas.

VARPAI

2017 m. konsekruojant didįjį bazilikos altorių, buvo iškilmingai pašventinti nauji varpai, išlieti garsoje brolių Kruševskių varpu liejykloje Vengruve, Lenkijoje. Didysis varpas, sveriantis net 700 kg, yra skirtas Trakų Dievo Motinos garbei. Antrasis, kiek mažesnis, varpas žymi Lietuvos valstybės atkūrimo 100-metį. Lietuvos vyskupai ir Lietuvos Respublikos Seimas 2018-uosius paskelbė Trakų Dievo Motinos – Lietuvos Globėjos – metais. Naujieji Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bazilikos varpai iškilmingai garsina šią žinią.

ŠALIA YRA:

WWW.TRAKUBAZNYCIA.LT

TRAKŲ SENAMIESTIS

GPS: 54°38'35"N 24°55'59"E

Adresai: Karaimų g. 41, Trakų m., Trakų sen., Trakų r. sav.

APIE

Trakų miestas nuo seno garsėja harmoningu įvairių tautinių ir religinių bendruomenių sambūviu. Tai ir šandien atsispindi savitame, skirtingomis architektūros tradicijomis išmargintame mieste. Trakų svečiai kviečiami iš arčiau susipažinti, kaip darniai tarpusavyje dera karaimų, totorių, stačiatikių bei katalikų tradicijos ir papročiai.

Karaimai – mažiausia Lietuvoje gyvenanti tiurkų kilmės tauta. Vytautas Didysis, karaimų vadinamas Vatah Bij, kas reiškia „Karalius, triuškinantis priešus“, po pergalingo mūšio Kryme XIV a. į Trakus perkraustė maždaug 300 šios tautybės šeimų. Pirmieji karaimai buvo kunigaikščio sargybiniai. Jie apsigyveno arčiau pilies, šiaurinėje Trakų pusiasalio dalyje, kuri ir dabar neretai vadinama Karaimų galu arba Mažuoju miestu.

Karaimų gale stovinti kenesa yra seniausia Lietuvoje ir viena iš trijų pasaulyje veikiančių karaimų šventovių! Čia taip pat išliko archajiško tipo namų su trijų langų fasadais, žvelgiančiais į gatvės pusę. Pagal legendą karaimai statydavo namus vieną langą paskirdami Dievui, kitą – Vytautui (valdovui), o trečią – pačiam šeiminkui. Tačiau tiesa vis dėlto susijusi su turtais – už duoklę

kunigaikščiui galima buvo išsipirkti langus: mažiau pasiturintieji teturėjo po vieną ar du langus į gatvę.

Karaimų gatvėje galima aplankyti vienintelę Europos Sąjungoje šios tautos kultūrą atspindinčią ekspoziciją – S. Šapšalo karaimų tautos muziejų. Be to, netoliese yra vertas dėmesio senojo Rusijos imperijos pašto pastatas.

Plačiausia Trakų pusiasalio dalis, kurioje nuo seno gyveno katalikai, taip pat pasižymi architektūrine įvairove: skirtingas pastatų aukštis, dydis, stogų forma ir t. t. Šioje senamiesčio dalyje kviečiama aplankyti tradicinės stačiatikių architektūros pavyzdį – Švč. Dievo Motinos gimimo cerkvę.

Vakarinė Trakų pusiasalio dalis, dar vadinama Dūdakalniu, nuo seno buvo apgyvendinta totorių. Prieš keletą šimtmečių čia stovėjo medinė mečetė bei gyvenamieji namai. Iš Aukso Ordos (Krymo) kilę narsūs totoriai tarnavo kunigaikščio Vytauto kariuomenėje ir saugojo pietinį įvažiavimą į miestą.

TRAKŲ KENESA

Karaimų maldos namai yra Trakų senamiesčio šiaurės vakarinėje dalyje. Unikaliame mediniame vieno aukšto kvadrato formos pastate atsispindi karaimų architektūros ir interjero dekoravimo bruožai. Jį sudaro dvi patalpos: pagrindinė erdvė (vyrų dalis) ir keturiomis kolonomis laikomas balkonas (moterų dalis). Kaip ir kitose Rytų religijų šventovėse, vyrai ir moterys kenesoje meldžiasi atskirai ir visiems privalu dėvėti galvos apdangalą.

Įspūdjį kelia kenesos mėlynai dažytos aštuoniabriaunio kupolo formos lubos. Geometriniai ir augaliniai ornamentai puošia šių maldos namų interjerą. Įdomu, kad altorius yra pietų pusėje ir laidojama tradiciškai galva į pietus.

Medinė Trakų kenesa, statyta XIV a. pabaigoje, ne kartą nukentėjo per karus ir gaisrus. Šiandien dar viena karaizmą išpažįstančiųjų šventovė yra išlikusi Vilniuje, Žvėryne. Panevėžyje stovėjusios kenesos vietą šiuo metu žymi tik paminklinis akmuo.

Adresas: Karaimų g. 30, Trakų m.

GPS: *54°49'19"N 24°56'25"E*

KARAIMAI

Lietuvos karaimai – viena iš devynių valstybės pripažintų tradicinių religinių bendruomenių. Karaimų tikėjimas susiformavo VIII a. Mesopotamijoje (dabartinio Irako teritorijoje). Pavadinimas kilęs iš žodžio kara, reiškiančio „skaityti, studijuoti Šventąjį Raštą“. Karaizmo tikėjimo pagrindą sudaro tik Senasis Testamentas be vėlesnių jo papildymų bei komentarų. Pagrindinis principas, aiškinant ir suprantant Šventąjį Raštą, yra individualumas, savarankiškumas bei nepriklausomybė nuo autoritetų.

Karaimai į Lietuvą atvyko prieš 600 metų ir buvo laikomi elitiniais Vytauto Didžiojo kariais. Visi, norintys patekti į Trakų pilį, turėdavo pereiti per Karaimų gatvę, o vėliau – per tiltą, taip suteikiant Vytautui apsaugą nuo užpuolikų ar piktadarių.

Šiuo metu Trakuose gyvena apie 60 šios tautybės žmonių, iš kurių tik maža dalis kalba savo reta autentiška tiurkų šeimai priklausančia kalba.

S. ŠAPŠALO KARAIMŲ TAUTOS MUZIEJUS

Nuo 1967 m. veikiančiame karaimų tautos muziejuje lankytojai gali susipažinti su šios savitos tautos istorija, unikalia kalba bei religija. Tai vienintelė karaimų kultūrą reprezentuojanti vieta Lietuvoje.

Muziejaus ekspoziciją sudaro daugiau nei 300 objektų. Čia galima apžiūrėti pačių įvairiausių eksponatų – nuo Egipto karaimų vedybinės sutarties iki rytietiško ginklų kolekcijos. Karaimų tautos istoriją, buitį ir papročius atspindi nuotraukos, rankdarbiai, drabužiai bei aksesuarai.

Hadži Seraja Chanas Šapšalas – žymus XIX–XX a. sandūroje gyvenęs mokslininkas, kolekcionierius, domėjęsis Rytų tautų, ypač karaimų, kultūra, plačiai žinomas karaimų visuomenės veikėjas. 1927 m. Trakuose vykusiame karaimų suvažiavime jis buvo išrinktas bendruomenės vadovu, jam suteiktas hachan, t. y. aukščiausio karaimų dvasininko titulas. 2011-aisiais, minint S. Šapšalo mirties 50-ąsias metines, jo vardu buvo pavadintas muziejus.

Adresas: Karaimų g. 22, Trakų m.

GPS: *54°49'19"N 24°56'25"E*

SENASIS PAŠTAS

Šalia buvusios Turgaus aikštės, Karaimų ir Kęstučio gatvių sankryžoje, stovi sodrios mėlynos spalvos senojo pašto pastatas. XIX a. pradžioje šį namą pastatė dominikonai, rezidavę netoliese – pusiasalio pilyje. Tai simetriškas, vieno aukšto, tam laikotarpiui būdingas rąstinis namas, apkaltas vertikaliai išdėstytais lentomis.

Maždaug po 50 metų dominikonų vienuolynas buvo panaikintas, o jiems priklausęs pastatas atiteko Trakų apskrities policijos valdybai. Neilgai trukus vietoj policijos čia įsikūrė Rusijos imperijos paštas. O paskui beveik šimtmetį (iki 1960-ųjų) čia veikė Vilniaus apygardos pašto ir telegrafo kontora, buvo saugomas archyvas, penkiuose kambariuose gyveno pašto darbuotojai.

Šiuo metu pastate savo veiklą vykdo Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija.

Besidomintys lankytojai kviečiami apžiūrėti senąją paštą iš išorės.

Adresas: Karaimų g. 5, Trakų m.

GPS: *54°49'19"N 24°56'25"E*

ŠVČ. DIEVO MOTINOS GIMIMO CERKVĖ

Po 1831 m. sukilimo Trakuose pagausėjus stačiatikių, bendruomenei prireikė naujos cerkvės. Ją statyti nuspręsta 1861 m. Lėšas cerkvei aukojo patys parapijiečiai ir Rusijos imperatorienė Marija Aleksandrovna, kuri skyrė statyboms 6000 carinių rublių. Už sėkmingas statybas inžinierius Polozovas iš imperatorienės gavo auksinį žiedą su brangakmeniais. Tradicinės struktūros ir formų mūrinė cerkvė Švč. Dievo Motinos gimimo vardu pašventinta 1863-iaisiais.

Dabar ši stačiatikių šventovė darniai įsilieja į Trakų miesto architektūrinę mozaiką. Ji stovi vienoje iš pusiasalio aukštumų,

pasigrožėti ne tik šventovės išorės architektūra, bet ir skliautuota bei kukliai dekoruota vidine erdve.

Adresas: Vytauto g. 32, Trakų m.

GPS: *54°49'19"N 24°56'25"E*

ŠALIA YRA:

WWW.TRAKAI-VISIT.LT

WWW.TRAKAIMUZEJUS.LT

SAKRALINIO MENO EKSPOZICIJA

GPS: 54°38'44"N 24°56'10"E

Adresas: Kęstučio g. 4, Trakų m., Trakų sen., Trakų r. sav.

APIE

Trakų miesto pusiasalio pilies teritorijoje, buvusiam dominikonų vienuolyne veikianti sakralinio meno ekspozicija kupina Lietuvos kultūrai svarbaus bažnytinio paveldo ir religinės dvasios. Lankytojams čia siūloma susipažinti su sakraline bei menine verte svarbiais atributais, religiniais paveikslais ir kt. Ekspoziciją sudaro daugiau nei 200 liturginių dirbinių, vertingų vaizduojamojo meno darbų, tarp jų – XVIII a. monstrancija, puošta Stebuklingosios Trakų Dievo Motinos su Kūdikiu atvaizdu, unikalus 1709 m. Trakų dominikonų vienuolyno spaudas, Vilniaus auksakalių XVI a. antroje pusėje pagamintas kielikas. Čia taip pat galima apžiūrėti keletą albarelių – žolininkystėje bei medicinos praktikoje naudotų indų, skirtų vaistiniams tepalams laikyti. Po koplyčia restauruotame rūsyje atkurtas vienuolyno virtuvės fragmentas, kur atspindima ordino vienuolių buitis, eksponuojami naudoti rakandai ir kiti atributai.

Sakralinio meno ekspozicija supažindina lankytojus su apeigine kunigų apranga ir būdingais aksesuarais. Čia eksponuojamas arnotas – pats puošniausias ir reikšmingiausias liturginis drabužis, išreiškiantis visa gaubiančią Dievo meilę ir simbolizuojantis dvasininko tyrumą, teisumą bei iš Šv. Dvasios gautas

malones. Taip pat galima apžiūrėti vyskupo sandalus kampadži, mitrą – apeiginę katalikų vyskupų kepurę, siuвамą iš pačių brangiausių medžiagų ir dėvimą iškilmingomis progomis, monstrancijos dalį melchizedeką bei kieliką – liturginę taurę, kurioje šv. Mišių metu šventinamas eucharistinis vynas ir duona.

Ekspozicija turtinga išskirtinių tapybos ir skulptūros kūrinių. Vertingas yra paveikslas „Dominikonai garbina prisikėlusį Kristų“, kuriame, menotyrininkų spėjimu, vaizduojamas dominikonų ordino steigėjas šv. Domykas, taip pat šv. Kazimiero bei Vytauto Didžiojo portretai. Ekspoziciją puošia skulptūrinė kompozicija „Paskutinė vakarienė“ – tokių lietuvių liaudies mene aptinkama itin retai.

Tarp eksponatų yra galimybė pamatyti keletą XVIII–XIX a. varpų, kurie buvo nulieti Vilniuje, Prūsijoje, Rygoje ir Vakarų Europoje. Nuo senovės varpo skambėjimas krikščionims simbolizuoja piktųjų dvasių išbaidymą. Aukštuose bokštuose kabantys varpai kviečia žmones susirinkti ir drauge pasidžiaugti švenčių metu, melstis ar susiburti ištikus nelaimei.

Lietuvoje varpų liejimo amatas vystėsi nuo XIV a. Geriausio XVII a.

Šio amato meistro Jono Delamarso nulieti varpai dar ir šiandien savo garsais puošia Arkikatedros varpinę, Šventųjų apaštalų Petro ir Pauliaus, Pažaislio bei kitų bažnyčių bokštus.

VIENUOLYNŲ ISTORIJA

Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kęstučio XIV a. pabaigoje pastatyta pusiasalio pilis kadaise buvo viena didžiausių Lietuvos gardinio tipo pilių, gal todėl vadinta Didžiąja. Iš pradžių pilis buvo didžiojo kunigaikščio rezidencija, vėliau – aukštos kilmės valstybės priešų ir belaisvių kalėjimas, o XVII a. pabaigoje atiteko dominikonų ordinui. Vienuoliai čia pradėjo statyti klasicistinę trinarę bažnyčią su dviem bokštais, tačiau jos nebaigė. XIX a. pradžioje statinys rekonstruotas į vienuolyną ir koplyčią, kuri 1822 m. pašventinta Šv. Arkangelo Mykolo vardu. Vienuolyno kompleksą sudarė 11 celių, zakristija, mokykla, varpinė, valgomasis su virtuve, arklidė ir vienuolių prižiūrimi daržai bei gėlynai.

Po 1863–1864 metų sukilimo caro valdžiai Trakų dominikonų vienuolyną uždarius, čia įsikūrė policijos areštinė. Tarpukariu vienuolyno patalpose buvo teismo archyvo, policijos valdybos

įstaigos. Okupavus Vilniaus kraštą, čia veikė Lenkijos pasienio policija, o sovietmečiu pastatas atiteko KGB ir milicijai – čia kalinti politiniai kaliniai.

XX a. 6 dešimtmetyje susirūpinus Trakų kultūros objektų paveldo išsaugojimu, dominikonų statiniais imta domėtis. 1990 m. iš dalies restauruotose patalpose įsikūrė Trakų istorijos muziejaus administracija. 2005 m. vasarą buvusioje vienuolyno koplyčioje atidaryta sakralinio meno ekspozicija atgaivino šią erdvę, gražindama jai religinę dvasią.

ŠALIA YRA:

WWW.TRAKAIMUZIEJUS.LT

LENTVARIO VIEŠPATIES APREIŠKIMO ŠVČ. MERGELEI MARIJAI BAŽNYČIA

GPS: 54°38'29"N 25°02'55"E

Adresas: Mokyklos g. 17, Lentvario m., Lentvario sen., Trakų r. sav.

APIE

Maždaug pusiaukelėje tarp Vilniaus ir Trakų įsikūręs Lentvaris garsėja unikalia gamta, dirbtinio ežero pusiasalyje pastatyti anglišką pilį primenančiu dvaru ir įspūdinga, masyvia, raudonai tviskančia Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bažnyčia. Ypač reta Lietuvoje tapybos technika dekoruota bažnyčia pasižymi architektūriniu didingumu ir gali pasigirti sąsaja su Leonardu Da Vinčiu.

XIX a. grafui Juozui Tiškevičiui priklausė Lentvario dvaras. Jis ir apylinkių gyventojai daugkart valdžios prašė leidimo statyti bažnyčią, mat tikintiesiems į pamaldas tekdavę važiuoti į mažiausiai 10 km nutolusias gyvenvietes. Deja, prašymai vis buvo atmetami. Todėl nenuostabu, kad kai 1905 m. pagaliau leidimas buvo išduotas, Lentvario tikintieji per 10 dienų pastatė medinį baraką, kuriame laikinai imta laikyti šv. Mišias.

Nors tikrosios bažnyčios statybas didžiąja dalimi finansavo Tiškevičių šeima, lėšos buvo renkamos ir kitais būdais. Auksinėje Aukų knygoje surašytos iš kai kurių įstaigų bei privačių asmenų gautos rinkliavos. Net Amerikoje Katalikų Draugija organizavo specialias loterijas, pardavimus bei renginius reikalingiems pinigams rinkti.

Milane kurį laiką gyvenusiam J. Tiškevičiui buvo itin artima Italijos kultūra bei menas. Tad bažnyčios architektūriniu pavyzdžiu ir įkvėpimu tapo šiame mieste nuo XV a. stovinti Santa Maria delle Grazie (Šv. Marijos Maloningosios) bažnyčia ir mįslingoji Leonardo Da Vinčio freska „Paskutinė vakarienė“. Grafas tikėjo, jog „Paskutinė vakarienė“ yra raktas į šio genijaus gyvenimo filosofiją.

Lentvario bažnyčia grafienės Tiškevičienės dovanotame žemės sklype suprojektuota tuomet Europoje ypač madingu neoromaniniu stiliumi, ji pasižymi masyvumu, pusapskritėmis arkomis ir langais. Raudona mūrinė bazilikinio tipo bažnyčia buvo pašventinta 1926 m., jai suteiktas Viešpa-ties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai vardas, o iškilmių metu virš pagrindinio bažnyčios altoriaus pritvirtinta XVII a. sukurta Nukryžiuotojo skulptūra – popiežiaus Pijaus XI dovana. Įdomu tai, kad J. Tiškevičius buvo asmeniškai susipažinęs su popiežiumi Vilniuje, kai šis, būdamas Varšuvos nuncijumi ir apaštalinu vizitatoriumi Rytų Europos kraštams, 1920 m. vizitavo Lietuvą.

BAŽNYČIOS DEKORAS

Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelėi Marijai bažnyčia laikoma vienu iš didžiausių ir įspūdingiausių monumentaliosios tapybos pavyzdžių Lietuvoje. Religinį turinį bei simbolius perteikiančios freskos ir sgrafito (it. sgraffito – išraižytas) dekoracijos dengia beveik visas bažnyčios sienas. Sgrafito – unikali sienų tapybos technika, primenanti antikinės vazas, romantines ar Bizantijos laikams būdingas mozaikas. Visų pirma užtepamas kelių skirtingų spalvų tinkas, viršutiniame sluoksnyje išraižomas piešinys, o tuomet skutant tinką atsidengia apatiniuose sluoksniuose slypinčios spalvos. Tokiu būdu nutapytas paveikslas – ilgaamžis meno kūrinys.

Beje, dekoravimo darbai vyko pačiame Antrojo pasaulinio karo įkarštyje, kai reikalingos medžiagos buvo laikomos strateginėmis, tik karo reikmėms skirtomis žaliavomis. Dailininkų sąjungos archyvas byloja, kad tuo metu kiekviena dažų tūbelė buvo skirstoma pagal sąrašus.

Grafas J. Tiškevičius, vengdamas caro valdžios priespaudos, keletą metų gyveno Milane ir susižavėjo Šv. Marijos Maloningosios bažnyčia, garsėjančia įspūdingu vidaus dekoru bei Da Vinčio 1497 m. nutapyta freska. Grafas tikėjo, kad toks dekoravimo būdas

labiausiai dera prie iškilios ir didingos Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelėi Marijai bažnyčios architektūros. Lentvario bažnyčia – ypatingos pagarbos genijui Leonardui Da Vinčiui išraiška. Beje, Lietuvoje sgrafito technika panaudota tik dar vienoje – netoli Varėnos esančioje Perlojos bažnyčioje.

ŠALIA YRA:

WWW.LENTVARIOPARAPIJA.LT

SENŪJŲ TRAKŲ PILIAVIETĖ IR VYTAUTO DIDŽIOJO KELIAS

GPS: 54°36'20"N 24°59'05"E

Adresas: Pilies g. 1, Senųjų Trakų k., Senųjų Trakų sen., Trakų r. sav.

APIE

...Kartą didysis Lietuvos kunigaikštis Gediminas, gyvenęs ano meto sostinėje Kernavėje, medžiojo kitame Neries krante ošiančioje girioje ir pamatė gražią virš lygumų iškilusią kalvą. Susižavėjo nuostabia vieta ir nutarė pasistatyti čia pilį. Taip atsirado pilis ir šalia ėmė kurtis miestas, šiandien vadinamas Senaisiais Trakais. Nuo 1316-ųjų jie 7 metams tapo Lietuvos kunigaikštystės sostine. Po pranašiško Gedimino sapno apie geležinį vilką iškėlus sostinę į Vilnių, ši vieta liko Trakų kunigaikštystės ir Žemaitijos seniūnijos sostine.

Trakų vardas kilęs iš žodžio trakas, reiškiančio „pakilesnė vieta miške“. Giria išnyko, o senovės kraštovaizdžio atminimas įsišaknijo pavadinime. Anot archeologų, šiose apylinkėse žmonės gyveno nuo neatmenamų laikų. I tūkst. pr. Kr. šalia ežerėlio, dabar virtusio pelke, buvo įsikūrusi didelė gyvenvietė, čia aptikta skirtingų laikotarpių radinių: žvėrių kaulų, peilių, raktų, arbaletų strėlių antgalių, manikiūrinės žirkutės.

Senųjų Trakų pilis – viena iš seniausių Lietuvos mūrinių pilių – pastatyta strategiškai itin patogioje vietoje. Iš visų pusių ją juosė 35–40 m pločio, iki 8 m gylio vandens pripildytas griovys, saugoją iš lauko akmenų pastatyta 10 m aukščio gynybinė siena. Į šią

aptvarinio (gardinio) tipo pilį būdavo persikeliami valtimis, vėliau atsirado pakeliamasis tiltas.

Apie 1350 m. Trakų kunigaikščiui Kęstučiui ir jo žmonai Birutei šioje pilyje gimė būsima viena žymiausių Lietuvos istorijos asmenybių. Kunigaikščio Vytauto Didžiojo valdymo laikais valstybė išsiplėtė nuo Baltijos iki Juodosios jūros! Karų su kryžiuočiais metu pilis ne kartą buvo puolama ir griauinama. Lemtingas buvo 1391 m. antpuolis, po jo pilis nebuvo atstatyta. Persikėlęs į Naujuosius Trakus, apie 1410 m. Vytautas Didysis savo gimtinę pavedė rūpintis iš Tyneco (netoli Krokuvos) pakviestiems benediktinų vienuoliams. Jis pastatė medinę bažnyčią, paskyrė vienuoliams žemės ir du ežerus. Taip buvo įsteigtas vienas pirmųjų vienuolynų Lietuvoje. Jis gyvavo iki XIX a. vidurio, kol Rusijos imperijos administracijos buvo uždarytas.

Šiandien senojoje piliavietėje stovi XVIII–XIX a. sankirtoje perstatytas vienuolyno ir neogotikinės bažnyčios ansamblis, šalia spiečiaisi Senųjų Trakų gatvinis kaimas, kuriam suteiktas architektūrinio draustinio statusas.

VYTAUTO DIDŽIOJO KELIAS

Minint 570-ąsias kunigaikščio mirties metines įrengtas simbolinis Vytauto Didžiojo kelias. Maršrutu Trakai–Senieji Trakai išsidėsčiusios devynios stotelės – koplytstulpiai, simbolizuojantys svarbius Vytauto Didžiojo gyvenimo įvykius, jo nuopelnus. Pirmasis pasitinka anksčiausiai (1998 m.) pastatytas koplytstulpis, vaizduojantis šv. Jurgį ir simbolizuojantis didžiojo kunigaikščio karingą būdą, nuožmias pergalingas kovas. Nuo čia prasideda kelias į istorinę Lietuvos sostinę – Senuosius Trakus. Vytautą Didįjį, kaip pilių bei bažnyčių statytoją, įprasmina šv. Kazimiero koplytėlė. Benediktinų įkurdinimą Senuosiuose Trakuose mena šv. Benediktui skirtas koplytstulpis. „Pabėgimas į Egiptą“ – karaimų atvykimo į Lietuvą simbolis: moteris laiko pintinę su agurkais, primindama, kad būtent karaimai iš tolimojo Krymo atgabeno šią daržovę bei jos auginimo tradicijas. Studentų globėja šv. Kotryna Aleksandrietė įprasmina Vytauto Didžiojo pastangas siųsti jaunimą studijuoti į Vakarų Europą ir pirmąjį Lietuvos studentą Krokuvos universitete Mykolą iš Senujų Trakų! Įvažiuojant į kaimą stovi Kęstutį ir Birutę pagerbianči skulptūra, rankose juodu laiko taip ir negautą Vytauto Didžiojo karūną. „Sopulingoji Pieta“ primena apie liūdną Kęstučio žūtį Krėvos pilyje – koplytstulpis susilaukė ypatingo vietos gyventojų dėmesio, prie jo dažnai meldžiamasi. Senujų Trakų

piliavietėje stovi šv. Marijos su Kūdikiu skulptūra, simbolizuojanti skaisčią motinystę ir prisirišimą prie gimtinės. Paskutinė ir vėliausiai pastatyta skulptūra – sėdintis kunigaikštis Vytautas Didysis, vienoje rankoje laikantis kalaviją, kitoje – Lietuvos valstybės simbolį Vytį.

ŠALIA YRA:

WWW.SENIEJITRAKAI.LT

SENUJŲ TRAKŲ VIEŠPATIES APREIŠKIMO ŠVČ. MERGELEI MARIJAI IR ŠV. BENEDIKTO BAŽNYČIA

GPS: 54°36'19"N 24°59'02"E

Adresas: Pilies g. 1, Senųjų Trakų k., Senųjų Trakų sen., Trakų r. sav.

APIE

Senuosiuose Trakuose galima aplankyti dar Vytauto Didžiojo laikais, t. y. XV a. pradžioje, gimtojoje kunigaikščio pilyje įkurta vienuolyną. Pilį gerokai anksčiau pastatė jo senelis – Lietuvos didysis kunigaikštis Gediminas. Pasakojama, kad anuomet Kernavėje gyvenęs Gediminas kartą medžiojo Senųjų Trakų apylinkėse ir jos jį taip sužavėjo, jog nusprendė pasistatyti šioje vietoje pilį ir net perkelti čia valstybės sostinę.

Taigi čia buvo kunigaikščių rezidencija. Joje gyveno Gediminas, Kęstutis su žmona vaidilute Birute ir jų sūnus Vytautas, kuris ir gimė šioje pilyje. Kęstučiui pastačius pilį Galvės ežero saloje, sumažėjo tiek gynybinė, tiek reprezentacinė Senųjų Trakų reikšmė. Kunigaikštis Vytautas, norėdamas, kad gimtoji pilis būtų išsaugota ir prižiūrima, popiežiaus Inocento VII palaiminimu 1405 m. iš Tyneco (miestas netoli Krokuvos) pakvietė atvykti čion vienuolius benediktinus.

VI a. įkurta benediktinų bendruomenė – seniausias katalikų bažnyčios vienuolių ordinas. Šv. Benedikto Nursiečio regula (krikščionių vienuolių elgsenos normos) davė pradžią ne tik benediktinams, bet apskritai visai Vakarų Bažnyčios vienuolystei.

Vytautas Didysis padovanojo vienuoliams dešimtinę dvaro žemės,

sklypą su daržais ir net 2 ežerus, o netoliese pradėjo statyti medinę bažnyčią. Netrukus buvo įkurta ir Senųjų Trakų parapija. Vienuolyną ne kartą teko perstatyti, nes medinis statinys iro, be to, nukentėjo nuo gaisro. XVIII a. jo vietoje iškilo nauji, jau mūriniai vienuolyno pastatai. Tačiau po kurio laiko vienuolynas buvo uždarytas, broliai benediktinai išsikėlė į Nesvyžių.

Senojo vienuolyno vietoje XIX a. pabaigoje išaugo dabartinė Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai ir Šv. Benedikto bažnyčia. Įspūdingos architektūros statinys su keturiais bokštais, kylančiais virš priekinio fasado, žavi neogotikai būdingu iškilmingumu. Bažnyčios interjeras kuklus, bet puošnus, išlaikyta benediktinams būdinga ikonografija. Lankytojai kviečiami apžiūrėti čia saugomą lobyną – puošnius altorius, molbertinės tapybos paveikslus, liturginius reikmenis bei kitus meno kūrinius. Trijose bažnyčios koplyčiose ir net devyniuose jos altoriuose galima pasigrožėti išskirtinėmis skulptūromis.

VIENUOLYNAS SENŪJŲ TRAKŲ PILIAVIETĖJE

Vytauto kvietimu atvykę vienuoliai pasižymėjo kontempliatyviu gyvenimo būdu, daug dėmesio skyrė maldai, meditacijoms, apaštalavo jiems pavestose valdose, prie abatijos buvo įsteigę parapiinę pradžios mokyklą. XVIII a. pabaigoje vienuolino bibliotekoje buvo net 769 knygos (anuomet spausdintos knygos vertė siekė 8 auksinus, o kai kurių – net 30 auksinų).

Šiuo metu Senuosiuose Trakuose Viešpaties Apreiškimo vardą gavusiame vienuolyne gyvena šv. Jono apaštalinės seserys. Restauruotoje viduramžių pilyje jos įkūrė rekolekčių namus ir kviečia tikinčiuosius dalyvauti katalikų religinėse susikaupimo ir meditacijos pratybose. Pirmadienis seserims – vadinamoji dykumos diena, skirta visiškai vienatvei ir tyliai maldai.

SENŪJŲ TRAKŲ BAŽNYČIA

XIX a. pabaigoje pagal architekto Apolinaro Mikulskio projektą iš buvusio benediktinų vienuolino mūrų iškilo neogotikinio stiliaus bruožų turinti bažnyčia. Ypatingo dėmesio yra vertos šv.

Augustino ir šv. Benedikto skulptūros, šoniniai altoriai, skirti šv. Benedikto ir jo dvynės sesers šv. Scholastikos garbei. Vienas iš vertingų meno darbų – Simono Čechavičiaus XVIII a. tapytas paveikslas, taip pat vaizduojantis šv. Benediktą. Verta atkreipti dėmesį į švč. Mergelės Marijos su Kūdikiu paveikslą, sukurtą XVII a. Šventoriuje stovi skaisčių motinystę ir prisirišimą prie gimtinės simbolizuojantis Marijos su Kūdikiu koplytstulpis – vienas iš devynių Vytauto Didžiojo kelyje. Kartais daroma aliuzija į vaidilutę Birutę, laikančią savo sūnų Vytautą.

ŠALIA YRA:

WWW.VILNENSIS.LT

GOJAUS ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS LIGONIŲ SVEIKATOS KOPLYČIA

GPS: 54°32'35"N 24°57'28"E

Adresas: Gojaus g. 5, Gojaus k., Rūdiškių sen., Trakų r. sav.

APIE

Rūdiškių seniūnijoje, šiauriniame Ropėjų miškų masyvo pakraštyje gyvena mažas kaimelis, vadinamas Gojaus vardu ir šiandien vienijantis apie 30 gyventojų bendruomenę. Kaimelio širdis – Švč. Mergelės Marijos Ligonių Sveikatos koplyčia, pasižyminti ypatingomis vertybėmis ir per jas sklindančiu Dievo malonės dvelksmu.

Koplyčia buvo pradėta statyti 1936 m. Išskirtinę reikšmę koplyčiai suteikia joje saugomos vertybės. Vienas svarbiausių turtų – Dievo Motinos Ligonių Sveikatos paveikslas – Vilniaus Šv. Kryžiaus Bonifratrų vienuolyno (dabar Marijos vargdienių seserų vienuolynas) bažnyčioje kabančio paveikslas, kurį 1936 m. nutapė Romualdas Varachovskis, kopija, garsėjanti savo stebuklingomis galiomis. Ypatingi yra iš kulkų padaryta monstrencija ir 200 psl. Gojaus kaimo ir koplyčios istorijos rankraštis. Įeinančius į koplyčią pasitinka Dievo Motinos nekaltą prasidėjimą simbolizuojanti skulptūra.

Gojaus kaimelio istorija prasidėjo 1865 m., kai tuometinis didelio Apatiškių Aluonos dvaro savininkas rusų generolas Rekllickis nusprendė parduoti jam priklausiusias miško žemes – iš viso apie 100 ha. Didžiąją dalį žemių įsigijo broliai Andžejevskiai, kitas – kitos

šeimoms. Taip pradėjo vystytis kaimo bendruomenė. Vieno iš brolių Andžejevskių šeimoje 1881 m. gimė sūnus Aleksandras. Devyniolikos metų Aleksandras neteko savo tėvų. Netrukus jis išvyko į Senuosius Trakus, kur pradėjo mokytis tikėjimo pagrindų. Vėliau išvažiavo į Krokuvą, į Tėvų Bonifratrų vienuolyną. Nors dažnai būdavo išvykęs, Aleksandras Andžejevskis, kuris buvo įšventintas į vienuolius tėvo Vlodimiežo vardu, savo gimtajį kraštą nuolat lankydavo.

1936 m. tėvo Vlodimiežo gimtajame Gojaus kaime pagal jo paties projektą jozefinų stiliumi buvo pradėta statyti koplyčia. Per metus pastatyta nedidelė, 2 m pločio, 3 m ilgio ir tiek pat aukščio koplytėlė. Tačiau labai greitai pradėtas koplyčios papildinimo projektas. 1939 m. pašventinti pamatai, o apie tai bylojantis aktas yra užmūrytas pagrindinio altoriaus sienoje. Tuomet Gojaus koplyčioje buvo suburtas choras, jaunimas mokomas tikėjimo pagrindų, vykdomas švietėjiškas darbas. Aplink koplyčią vaikai pasodino 22 liepas ir pasižadėjo jomis rūpintis. Šie medžiai čia auga ir dabar.

STEBUKLINGAS PAVEIKSLAS

Dievo Motinos Ligonių Sveikatos paveikslas traukia lankytojus dėl savo stebuklingų galių bei Dievo malonių. Pirmasis votas (lot. votum – linkėjimas, dovana, pažadas) prie jo buvo pakabintas po trejų metų jam atsiradus koplyčioje – taip kaimyniniame kaime gyvenanti moteris atsidėjo už savo stebuklingą pagijimą, kurį patvirtino speciali Bažnyčios komisija. Nuo tų pačių 1940 m. paskutinį rugpjūčio sekmadienį Gojaus koplyčioje vyksta kasmetiniai Dievo Motinos Ligonių Sveikatos atlidai, į kuriuos atvyksta daugybė piligrimų.

KOPLYČIOS TURTAI

Gojaus koplyčioje saugomas išskirtinis relikvijorius – monstrancija, pagaminta iš Austrijos, Prūsijos bei Rusijos kareivių kūnų išimtų kulkų! Pirmojo pasaulinio karo metais tėvas Vlodymiejžas dirbo Bonifratrų vienuolyno ligoninėje, kuri tuo metu buvo karo ligoninė. Į ją būdavo atvežami karo lauke sužeisti kareiviai iš Austrijos, Prūsijos bei Rusijos pulkų. Dvasininkas pradėjo rinkti gydant karius išimtas kulkas – iš 88 kulkų buvo pagaminta ypatinga 36 cm aukščio monstrancija.

Dar koplyčia garsi saugomu rankraščiu – 200 puslapių „Dievo Motinos Ligonių Sveikatos koplyčios kronika“ (Kronika Kaplicy Matki Boskiej Uzdrawienia Chorych w Gaju), kuriame gana išsamiai išdėstytos Gojaus kaimo atsiradimo detalės, koplyčios statymo aplinkybės, yra vertingos informacijos apie liturginius daiktus ir pan. Kita įdomi koplyčios vertybė – XVII a. laikrodis. Ant jo tėvas Vlodymiejžas ranka yra užrašęs: „Viena iš tų valandų gali būti tavo“.

ŠALIA YRA:

WWW.VILNENSIS.LT

KETURIASDEŠIMT TOTORIŲ KAIMAS IR MEČETĖ

GPS: 54°33'44"N 25°10'13"E

Adresas: Vytauto g. 9, Keturiasdešimt Totorių k., Pagirių sen., Vilniaus r.

APIE

Nuo Vilniaus į pietvakarius, rajono pakraštyje gyvuojantis kaimas neįprastu pavadinimu – Keturiasdešimt Totorių – viena seniausių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės totorių gyvenviečių. Seniai seniai čia gyvena žmonės, apie tai byloja šalia kaimo esantis pilkapynas – šimtmečius skaičiuojančios kapinės, kuriose iš žemių ir akmenų supilti apskritimo ar ovalo formos kauburiai, anuomet atstoję laidojimo paminklus.

Pirmieji totoriai šioje vietoje apsigyveno Vytauto Didžiojo laikais, konkrečiai – 1397 metais, kai kunigaikštis po pergalingo karo žygio grįžo su karo belaisviais. Sakoma, kad dabartinio kaimo teritorijoje Vytautas apgyvendino 40 totorių belaisvių. Iš to ir kilęs kaimo pavadinimas Qırıq Tatar.

Tiesa, su kaimo pavadinimo kilme siejamos įvairios teorijos bei legendos. Viena jų – apie kaime stovėjusius 42 totorių namus, kita sieja sąvoką „keturiasdešimt“ ne su skaičiumi, o su tiurkų kalbos žodžiu, reiškiančių gausą.

Anot padavimo, kurį mieliai pasakoja patys kaimo gyventojai, didysis kunigaikštis anuomet dovanoją totoriams žemes bei suteikė privilegiją – išlaikyti savo tikybą bei papročius. Norėdamas, kad kuo greičiau jų pagausėtų, jis leido paprotinę daugpatystę.

Vienas totorius bemat vedęs keturias žmonas, kurių kiekviena vyrui pagimdžiusi po dešimt sūnų! Šie broliai ėmė ir subūrė kaimą, šiandien vadinamą Keturiasdešimt Totorių kaimu.

Pačiame kaimo centre stūkso mediniai maldos namai – mečetė. Tai pati seniausia ir viena iš keturių šiandien Lietuvos teritorijoje veikiančių musulmonų šventyklų. Įdomu, kad Lietuva – vienintelė Baltijos šalis, kurioje apskritai galima aplankyti musulmoniškus maldos namus. Nuo 1996 m. Keturiasdešimt Totorių kaimo mečetė – sakralinės reikšmės valstybės saugomas istorinis ir architektūrinis paminklas.

Pro metalinius vynuogių bei saulės motyvais išpuoštus vartelius galima patekti į lapuočių medžių saugomas musulmonų kapines, vadinamas mizaru. Dalis antkapių – iš žemių supilti ir akmenimis iš šonų paremti, į viršų siaurėjantys pilkapiai. Keturiasdešimt Totorių kaimo yra kelerios senos kapinaitės, siekiančios dar XIV a. laikus.

Netoli mečetės totorių bendruomenė pastatė paminklinį akmenį Vytautui Didžiajam. 1997 m., minėdami 600-ąsias apsigyvenimo Lietuvoje metines, tokiu būdu totoriai išreiškė pagarbą savo

Lietuvoje metines, tokiu būdu totoriai išreiškė pagarbą savo globėjui.

KETURIASDEŠIMT TOTORIŲ MEČETĖ

Islamą išpažįstanti totorių bendruomenė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorijoje iš viso buvo pastačiusi apie 60 mečečių, iš kurių 24 – dabartinės Lietuvos teritorijoje. Šiandien išlikusios tik keturios. Keturiasdešimt Totorių kaimo mečetė – pati seniausia. Manoma, jog šioje vietoje pirmasis statinys iškilo būtent Vytauto Didžiojo laikais.

Keturiasdešimt Totorių kaimo mečetė – kvadratinio plano statinys su keturšlaičiu stogu. Bokštelis-žibintas stogo viršūnėje – aštuoniakampis, svogūno formos, su įstiklintais langeliais bei smailėje esančiu pusbėnuliu – atstoja tradiciškai įrengiamą minaretą (minaretas – aukštas bokštas su atvira, viršuje esančia aikštele, iš kurios dvasininkas kviečia tikinčiuosius melstis). Įdomu, jog minaretas, arba arabiškai manarah, lietuviškai reiškia

„švyturus“.

Šioji mečetė – vienintelė LDK žemėse, neturinti mihrabo. Senovės arabų kultūroje mihrabas – valdovo sosto kambarys, o architektūroje – ypatingas mečetės elementas, marmurinėmis ar keramikinėmis plytelėmis išpuošta niša sienoje, kuri pažymi kryptį į Meką. Nesvarbu, kuriame pasaulio krašte gyvena tikintieji, privalu melstis veidu į Meką, musulmonų pranašo ir islamo įkūrėjo Mahometo gimtąjį miestą.

Mečetės sienas tradiciškai puošia muhirai, t. y. kaligrafiškai arabų kalba užrašytos ištraukos iš Korano. Didelėse medinėse arba sidabro žvakidėse degančių žvakių šviesa suteikia jaukumo bei apšviečia Mekos ir Medinos vaizdus atspindinčias dekoracijas. Mečetės grindys išklotos žalios spalvos ir margų raštų kilimais, ant kurių meldžiamasi, lenkiantis iki pat žemės.

Kaip būdinga ir kitų Rytų religijų maldos namams, vyrai ir moterys čia meldžiasi atskirai. Mečetė padalyta į dvi dalis, į kurias patenka ma per du skirtingus įėjimus. Skiriamoji siena dėl akustinių priežasčių turi langą, uždengtą lengvo audinio užuolaida.

Norintys užėiti į Keturiasdešimt Totorių mečetės vidų, raginami iš anksto susitarti telefonu su bendruomenės pirmininke.

TOTORIAI LIETUVOJE

Totorių tautinė diaspora pradėjo kurtis Lietuvoje XIV a. pabaigoje, kai Vytautas Didysis po sėkmingo karo žygio grįžo su totorių kilmės karo belaisviais iš Krymo, Kazanės ir Aukso Ordos. Pagrindinis tiurkų kilmės totorių gyvenviečių tinklas plėtojosi Vilniaus, Trakų, Minsko ir Naugarduko (dabartinės Baltarusijos) kraštuose.

Totoriai už jįms dovanojamas žemes ėjo karo prievolę, priklausomai nuo nustatyto žemės ploto į kariuomenės gretas siūsdavo žirgą ir ginkluotą raitininką. Totoriai dažnai lydėjo valdovą į išvykas, medžioklę, gaudydavo nusikaltėlius, taisė kelius. Dauguma miestiečių vertėsi amatais ir prekyba, ypač odininkyste. Visgi populiariausias totorių užsiėmimas dar ilgai išliko karo tarnyba.

Įdomus faktas, kad XIX a. Rusijos imperijos valdžiai dauguma totorių giminių įrodė savo bajorystę ir pradėjo naudotis šiam luomui teikiama privilegijomis. Jie buvo atleisti nuo valstybės

mokesčių bei karinės prievolės, jiems leista siekti aukštojo mokslo bei karjeros karo ar civilinėje tarnyboje. Tokiu būdu ilgainiui susiformavo totorių inteligentija. 1925 m. įsteigta Totorių kultūros ir švietimo draugija pradėjo spaudos ir mokslo leidinių platinimą, tautinio kultūros paveldo registrą bei renovavimą.

ŠALIA YRA:

WWW.TURISTOPASAULIS.LT

PALAIMINTOJO MYKOLO SOPOČKOS BAŽNYČIA JUODŠILIUOSE

GPS: 54°34'57"N 25°15'35"E

Adresas: Šv. Uršulės g. 25, Juodšilių k., Juodšilių sen., Vilniaus r.

APIE

Juodšilių Mykolo Sopočkos bažnyčia – vienintelė pasaulyje šio Dievo gailėstingumo apaštalo titulu konsekruota bažnyčia.

Kunigas Sopočka priklauso su Vilniaus istorija susijusių garsių asmenybių ir Bažnyčios šventųjų bei palaimintųjų (šv. Kazimieras, šv. Andrius Bobola, šv. Juozapas Kuncevičius, šv. Rapolas Kalinauskas, pal. Jurgis Matulaitis, šv. Faustina) gretoms. Jis buvo Vilniaus arkivyskupijos kunigas, tuometinio Stepono Batoro universiteto profesorius, kariuomenės kapelionas, sesers Marijos Faustinos Kovalskos, kuri 2000 m. buvo kanonizuota (paskelbta šventąja), nuodėmklausys.

Antrojo pasaulinio karo metais Vilniaus arkivyskupijos kunigas M. Sopočka, vengdamas okupacinės vokiečių valdžios persekiojimo, slapstėsi Juodšiliuose. Čia rado prieglobstį ir seserų uršuliečių pagalbą, plėtojo savo ganytojišką veiklą, parengė keletą mokslo darbų apie Dievo gailėstingumą. 1944 m. apsigyveno Vilniuje, šv. Jono bažnyčios klebonijoje. Kilus grėsmei dėl sovietų valdžios represijų, 1947 m. išvyko į Balstogę. Senieji Juodšilių gyventojai ir šiandien pamena pamiškės namelyje gyvenusį kunigą Sopočką (stalių Vaclovą), kuris per dvejus metus, prisidengęs Vaclovo Rodzevičiaus vardu, ne vienam kaimynui pagamino naudingų

medinių buities rakandų. 2012 m. ant Apvaizda praminto namo Sodų gatvėje sienos buvo atidengta apie čia besislapsčiusį kunigą liudijanti memorialinė lenta. 2012 m. Vilniaus mieste įsteigti palaikomosios slaugos namai (hospisas), kuriems suteiktas palaimintojo Mykolo Sopočkos vardas.

Juodšilių bažnyčia savo pašventinimo laukė net 80 metų. Seserų uršuliečių rūpesčiu 1936 m. pradėta statyti, prasidėjus karui bažnyčia nebuvo užbaigta. Netrukus pastate buvo įrengti vaikų namai, vėliau ligoninė bei poliklinika.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę atgaivinta veikiančios bažnyčios idėja. Nors pastatas smarkiai nukentėjo 1991 m. kilus gaisrui, Juodšilių bei aplinkinių gyvenviečių tikintieji surinko lėšas ir suteikė jam tikrąją paskirtį. Taigi praėjus net 80 metų nuo seserų uršuliečių inicijuotų statybų, iškilmingas bažnyčios pašventinimas įvyko 2016 m. Simboliška, kad tai buvo popiežiaus Pranciškaus paskelbti Ypatingojo Gailėstingumo jubiliejaus metai.

MYKOLAS SOPOČKA

Gimė 1888 m. kilmingoje pamaldžioje šeimoje Vilniaus krašte Naujasėdyje, netoli Ašmenos (dabartinė Baltarusija). Dar vaikystėje Mykolo širdyje įsižiebė troškimas tapti kunigu ir atiduoti Dievo tarnystei. Jis baigė Vilniaus kunigų seminariją, Varšuvos universitete studijavo pedagogiką, apsigynė teologijos magistro bei daktaro laipsnius. Reikšmingiausi ir vaisingiausi gyvenimo metai prabėgo Vilniuje – čia buvo įšventintas kunigu, tapęs habilituotu daktaru paskirtas kunigų seminarijos dvasios tėvu ir Stepono Batoro universiteto teologijos fakulteto docentu. 2008 m. Mykolą Sopočką paskelbus palaimintuoju, buvo išleistos kelios jo knygos: „Meilės ir gailingumo kelias“, „Tavo gailingumu pasitikiu. Mintys kiekvienai dienai“, „Jo gailingumas amžinas: mąstymai apie Dievo gailingumą“.

ŠV. FAUSTINA KOVALSKA

1933 m., būdamas Dievo Motinos gailingumo seserų nuodėmklausiu, kunigas M. Sopočka sutiko seserį Faustina, kuri prabilo apie jai apsiareiškiantį Gailingumą Išganytoją ir Jo paliepiamus, iš kurių ryškiausi: paskirti Gailingumo šventę pirmąjį sekmadienį po Šv. Velykų, įkurti naują vienuolių bendruomenę ir nutapyti

paveikslą. Šie aukščiausiosios valios pavesti uždaviniai tapo kunigo gyvenimo misija. Jis padėjo vienuolei suvokti apreiškimus ir įsitraukė į Dievo gailingumo skelbimą, buvo vienas iš Gailingumo Jėzaus seserų kongregacijos įkūrėjų ir paskatino nutapyti Gailingumo Jėzaus paveikslą, kuris vėliau tapo garbinamas visame katalikų pasaulyje.

ŠALIA YRA:

PAL. MYKOLO SOPOČKOS PARAPIJA

VLADISLAVO SIROKOMLĖS MUZIEJUS

GPS: 54°36'58"N 25°27'47"E

Adresas: Sirokomlės g. 5, Bareikiškių k., Rukainių sen., Vilniaus r.

APIE

Garsaus XIX a. poeto, gimtojo krašto turizmo pradininko Vladislavo Sirokomlės muziejus laukia lankytojų vos už 14 km nuo Vilniaus esančiame mediniame dvarelyje Bareikiškių kaime. Grafui Benediktui Tiškevičiui priklausiusį pastatą V. Sirokomlė su šeima nuomojosi ir čia pragyveno aštuonerius itin kūrybingus metus. Dvarelyje lankydavosi vilniečiai jo bičiuliai: kompozitorius S. Moniuška, rašytojai, redaktoriai ir leidėjai, archeologas E. Tiškevičius, tapytojas V. Dmochovskis.

Tipiškoje lauko gėlėmis bei žole apžėlusioje sodyboje apie pusę XX a. veikė mokykla, iki karo vadinta Sirokomlės vardu. Vėliau čia įsikūrė biblioteka. 1973-aisiais, švenčiant poeto, dramaturgo ir publicisto 150-ąsias gimimo metines, jo kabinetas virto memorialiniu muziejumi, kur lankytojai gali apžiūrėti baldus, portretus, knygas ir kitus asmeninius daiktus.

Sodybos kiemelyje stovi iš girnapusės padarytas stalas. Ant jo Sirokomlė parašė ne vieną savo kūrinį, prie jo priiminėjo svečius. Poeto atminimui 1897 m. buvo pastatytas juodo granito stalelis, jo paviršiuje iškalta lyra ir specialiai Antonio Edvardo Odyneco sukurti žodžiai.

Laikotarpis, kurį V. Sirokomlė pragyveno Bareikiškėse, buvo ypač leidėjai varžydavosi, siūlydami po 2 zlotus ar net po pusę rublio už eilėrašį. Literatūrinė veikla Sirokomlei padėjo išlaikyti palivarką ir didelę šeimą. Plačiai gerbiamas bei mylimas poetas lenkų ir baltarusių kalbomis rašė eilėraščius, satyras, komedijas, iš lotynų kalbos vertė Lietuvos bei Lenkijos renesansinę poeziją.

Vladislavo Sirokomlės muziejaus darbuotojai organizuoja įvairius edukacinius ir kultūrinius užsiėmimus. Specialiai įrengtame senoviniame rūsyje vyksta keramikos pamokėlės, kviečiama susipažinti su kaligrafijos menu. Po atviru dangumi įrengtas amfiteatras poetus, literatus mėgėjus suburia į kasmetinę poezijos ir muzikos šventę „Sirokomlės lyra“. Turizmo informacijos centras siūlo ekskursijas aplinkiniais maršrutais, supažindinančiais su pietryčių Lietuvos istorija, Vilniaus regiono kultūros paminklais.

SIROKOMLĖS GYVENIMAS

Liudvikas Vladislavas Pranciškus Kondratovičius, iš savo antrojo vardo bei šeimos herbo pavadinimo pasivadinęs Sirokomlės slapyvardžiu, gimė 1823 m. Smolhove (Mogiliovo srityje, Baltarusijoje). Nors augo neturtingų bajorų šeimoje, nuo mažumės linko į knygas. 21-erių Sirokomlė vedė, susilaukė keturių vaikų. Šeima tuomet gyveno Zalučių kaime. 1852 m. epidemija per savaitę pasiglemžė tris jų vaikus. Po šios tragedijos šeima persikraustė į Vilnių, o po pusmečio – į Bareikiškes.

Sirokomlė šeiminkavo dvarelyje, bet taip pat dažnai gyveno Vilniuje. Jo poezijoje dažnai minimas šis miestas, Vilniui dedikuota keletas eilėraščių, poema „Marcin Studzieński“ („Martinas Studzienskis“). Dėl kelionių aprašymų „iškylos iš Vilniaus po Lietuvą“ ir „Nemunas nuo versmių iki žiočių“ Sirokomlė laikomas šiuolaikinio krašto turizmo pirmtaku. Detalai ir poetiškai aprašytos kelionės po Vilniaus kraštą ragina įvairiapusiai pažinti savo tėviškę. Visoje Sirokomlės kūryboje dominuoja Lietuvos istorija, gamta bei jos žmonės, o meilė Tėvynei ir jos svarba išreikšta ne viename kūrinyje. Tai vertingi XIX a. istoriniai šaltiniai.

V. Sirokomlė mirė nesulaukęs nė 40-ties, tačiau sugebėjęs sujaudinti amžininkų širdis. Paskutiniu sergančio džiova poeto

pieglobsčiu tapo A. Bobiatinskio namai tuometinėje Botanikos gatvėje Vilniuje. Jo palydėti ant Literatų kalnelio Rasų kapinėse susirinko kone visas Vilnius, čia stovi kuklus paminklas su eilute iš garsaus eilėraščio: „Mirė grodamas lyra“.

ŠALIA YRA:

TIC.VRSA.LT

MEDININKŲ BAŽNYČIA

GPS: 54°32'21"N 25°38'48"E

Adresas: Šv. Kazimiero g. 4, Medininkų k., Medininkų sen., Vilniaus r.

APIE

Medininkų gyvenvietę garsina keletas istorinių-kultūrinių objektų. Verta aplankyti ne tik garsiąją pilį, bet ir vieną iš septynių pirmųjų Lietuvos parapijų. Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karaliaus, Algirdo sūnus Vladislovas II Jogaila Medininkų parapiją įsteigė tuoj po Lietuvos krikšto XIV a. pab. Nors dabartinė Švč. Trejybės ir Šv. Kazimiero bažnyčia buvo pastatyta tik po pusės tūkstantmečio, gyvenvietėje buvo net kelios bažnyčios ir koplytėlės.

1391 m. pagal Jogailos privilegiją į Medininkus atvykę Augustijonų ordino atstovai pastatė bažnyčią bei vienuolyną ir daugiau nei keturis šimtus metų administravo parapiją. 1780 m. gaisras, kurį greičiausiai sukėlė žygiuodama per kaimą priešų kariuomenė, bažnyčią sunaikino. Kurį laiką tikintiesiems pamaldas tuometinis klebonas laikė rąstinėje šiaudais dengtoje stoginėje. 1791 m. atstatyta bažnyčia pašventinta Švč. Trejybės vardu. Istoriniai įrašai byloja, jog joje buvo įrengti trys altoriai, didysis buvo beveik visas auksuotas, išpuoštas raižiniais ir keturiomis paauksuotomis statulomis.

Per 1812 m. Napoleono invaziją į Rusiją gyvenvietė buvo apiplėšta ir padegta, sudegė klebonija, vienuolynas, biblioteka ir bažnytinis

archyvas. Nuo 1830 m. tikinčiųjų likimą sprendė Rusijos caro valdžia, kuri naikino katalikų vienuolių bendruomenes – bažnyčia ir vienuolynas buvo uždaryti, parapija panaikinta, o jos teritorija išdalyta. 1831 m. augustijonų vienuoliai buvo priversti palikti Medininkus.

1917 m. okupacinė vokiečių administracija suteikė galimybę statyti naują bažnyčią, tačiau trūkstant lėšų kaimo daržinėje buvo įrengta tik Šv. Kazimiero koplytėlė. Nauja Švč. Trejybės ir Šv. Kazimiero bažnyčia bendromis parapijiečių pastangomis iškilo 1931-aisiais. Architekto Antono Filipovičiaus-Dubovnik projektuota bažnyčia yra medinė, staciakampio plano.

Šiandien Medininkų Švč. Trejybės ir Šv. Kazimiero bažnyčią aptarnauja kiti vienuoliai – broliai pranciškoniai (Mažesnieji broliai konventualai), kurių ordinas Lietuvoje veikia nuo 1209 m. Pirmasis pranciškonas tėvas Kamil Wielemanski čia apsigyveno 1961 m., grįžęs iš sovietinės tremties. Nepriklausomoje Lietuvoje vienuolyne Dievui pašvęstąjį gyvenimą gyvena daugiau pranciškonų vienuolių.

VERTINGI MENO KŪRINIAI

Medininkų bažnyčioje kviečiama pasigrožėti vargonų prospektu, paminkliniais kryžiais ir molbertinės tapybos paveikslu. Didėsnyis kryžius, išpuostas ažūriniais geometriniais ornamentais, yra beveik lotyniško kryžiaus proporcijų, mažesnis, iškeltas virš bažnyčios prieangio, – Maltos kryžiaus formos. Aštuoniakampj kryžių kaip ordino emblemą XII a. patvirtino pirmasis didysis magistras Raymond du Puy. Kaip žinia, šio ordino riteriai priimdavo ir vienuoliškus, t. y. paklusnumo, skaistybės bei neturto, įžadus. Meilė, pagarba, teisingumo palaikymas, palankumas ir engiamųjų apsauga – Maltos ordino vertybės.

Medininkų bažnyčios vėlyvojo baroko stiliaus vargonų prospektas sukurtas apie 1788 m. Jų dekoras įspūdingas – vargonai išdailinti girdliandų pavidalo kriauklių bei liepsnojančių akantų drožiniais, šonuose pritaistyti sparnai.

Šv. Kazimierą vaizduojantis paveikslas – garsaus dailininko Vinco Slendzinskio (1838–1909) darbo kopija. Ramybe ir dvasingumu alsuojantį paveikslą nutapė L. Balzukevičiūtė. Klūpantis šventasis su maldai sudėtomis rankomis išryškintas kontrastingu apšvietimu. Paveikslu fono spalvos daugiausia tamsios, o pats Kazimieras vaizduojamas su raudonos spalvos kilmingu

apsiaustu. Įdomu, kad šv. Kazimiero drabužiai visuomet vaizduojami raudoni. Ikonografijoje raudona spalva simbolizuoja kankinystę, kuri siejama su žemiškąja Kristaus kančia ir už žmoniją išlietu krauju. Tačiau Lietuvos globėjas Kazimieras nebuvo kankinys, teisę dėvėti iškilmingus raudonus apsiaustus jam suteikia karališkoji jo kilmė.

ŠALIA YRA:

WWW.VILNENSIS.LT

MEDININKŲ MEMORIALAS

GPS: 54°32'53"N 25°41'00"E

Adresas: Pasieniečių g., Medininkų k., Medininkų sen., Vilniaus r.

APIE

Vienas didžiausių ir seniausių prekybos ir žygio kelių, naudotas jau nuo I m. e. tūkstantmečio, veda Medininkų pasienio posto link (dabartinė Vilnius–Minsko magistralė).

Valstybės sienų kontrolė – svarbus laisvos šalies elementas. 1990 m. kovo 11 d. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, pradėti steigti pasienio kontrolės postai. Laikotarpis buvo itin įtemptas. Sovietų Sąjunga nepripažino Lietuvos valstybės, sovietų kariai ir specialūs milicijos būriai puldinėjo ir siaubė pasienio kontrolės punktus ir muitines: degindavo pastatus, dokumentus, draskydavo Lietuvos vėliavą, pasitaikydavo, kad sužeidžiami beginkliai pareigūnai. Įvykdyta 18 išpuolių, per kuriuos nukentėjo 35 Krašto apsaugos departamento darbuotojai ir 27 muitininkai.

Tragedija neaplenkė ir Medininkų. 1991 m. liepos 31-ąją iš Lietuvos rytinio pasienio atėjo kraupi žinia – šaltakraujiškai sušaudyti valstybės gynėjai. Tą dieną prieš patekant saulei sovietų milicijos ypatingosios paskirties būrys OMON užpuolė pasienio poste budėjusius pareigūnus. Septyni Vilniaus muitinės inspektoriai, Kelių policijos bei „Aro“ būrio pareigūnai neteko gyvybių šaltakraujiškoje egzekucijoje, vienas jų, Tomas Šernas, patyręs didelių sužeidimų, išgyveno. Žuvę pasienio sargai: Mindaugas Balavakas, Algimantas Juozakas, Juozas Janonis, Algirdas Kazlauskas,

Antanas Musteikis, Stanislovas Orlavičius, Ričardas Rabavičius. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu jiems suteiktas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinas (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Didysis kryžius). Žuvusieji palaidoti Vilniaus Antakalnio kapinėse šalia Sausio 13-osios aukų.

Pareigūnų atminimas kasmet pagerbiamas bėgimu „Medininkai–Vilnius“. Šalia senojo muitinės vagonėlio 1993 m. pastatytas juodo granito paminklas su septyniais balto marmuro kryžiais (autoriai – architektai A. Šarauskas ir R. Buivydas). 2001 m. čia įrengtas muziejus-memorialas. Prie dabartinio pasienio posto po stikliniu gaubtu saugomas vagonėlis, kuriame įvyko tragedija. Jame išsaugoti žuvusiųjų tarnybos vietoje naudoti daiktai, registracijos knyga. Nors vagonėlis restauruotas, krauju paženklinta grindinio vieta palikta atvira...

Liepos 31-oji minima kaip pasiaukojimo už Lietuvos žmonių laisvę diena. Senasis Medininkų pasienio vagonėlis ir septynių kryžių paminklas – kovų už nepriklausomybę simbolis.

1991 M. LIEPOS 31 D. 4:00 VAL.

Medininkų pasienio poste budi aštuoni vyrai: keturi vagonėlyje, du – šalia jo, du – apie 50 metrų nuošaliau. Staiga pasirodo keli ginkluoti vyrai – ypatingosios paskirties Sovietų Sąjungos vidaus kariuomenės milicijos būrio OMON nariai iš Rygos ir Vilniaus pulkų. Rusiškai kalbantys užpuolikai visus pareigūnus suvaro į vagonėlį. Pasigirsta įsakymas gultis ant grindų ir staiga – ne mažiau kaip 13 šūvių. Taikoma į galvas... Šeši žuvo vietoje, kiti du – sunkiai sužeisti buvo nuvežti į ligoninę. Gydytojams pavyko išsaugoti tik T. Šerno gyvybę.

Tais metais iki šio įvykio Medininkų pasienio ir muitinės kontrolės postas buvo užplutas bent keturis kartus. Dėl to į kontrolės punktą buvo nusiųsti greitojo reagavimo rinktinės „Aras“ policininkai. Prieš tai, liepos 29 d., Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo Pirmininkas Vytautas Landsbergis ir Rusijos Federacijos Prezidentas Borisas Jelcinas Maskvoje pasirašė susitarimus dėl tarpvalstybinių santykių, bendradarbiavimo Kaliningrado srityje, atstovybių atidarymo. Rusija lyg ir pripažino Lietuvos Nepriklausomybę.

Deja, oficialūs dokumentai agresijos nesustabdė...

2011 m. už nusikaltimą žmoniškumui iki gyvos galvos įkalintas Latvijos pilietis K. Michailovas, buvęs OMON milicininkas. Baudžiamieji teismo sprendimai už akių priimti A. Laktionovui, Č. Mlinykiui ir A. Ryžovui – jie nėra įkalinti, nes pagal Rusijos Federacijos Konstituciją ir baudžiamąjį kodeksą kitoje šalyje įvykdę nusikaltimą Rusijos piliečiai yra valstybės ginami.

ŠALIA YRA:

WWW.VILNENSIS.LT

ŠUMSKO ŠV. ARKANGELO MYKOLO BAŽNYČIA

GPS: 54°36'31"N 25°43'27"E

Adresas: Vilniaus g. 8, Šumsko mstl., Kalvelių sen., Vilniaus r.

APIE

Apie 32 km į rytus nuo Vilniaus galima aplankyti nedidelį miestelį, kurį puošia originalus architektūrinis ansamblis. Ant kalvelės, tarp gausių želdinių išsidėstę Šumsko Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčios ir dominikonų vienuolyno statiniai šiandien alsuoja ramybe, kviečia susikaupti, pasisemti tikėjimo šviesos.

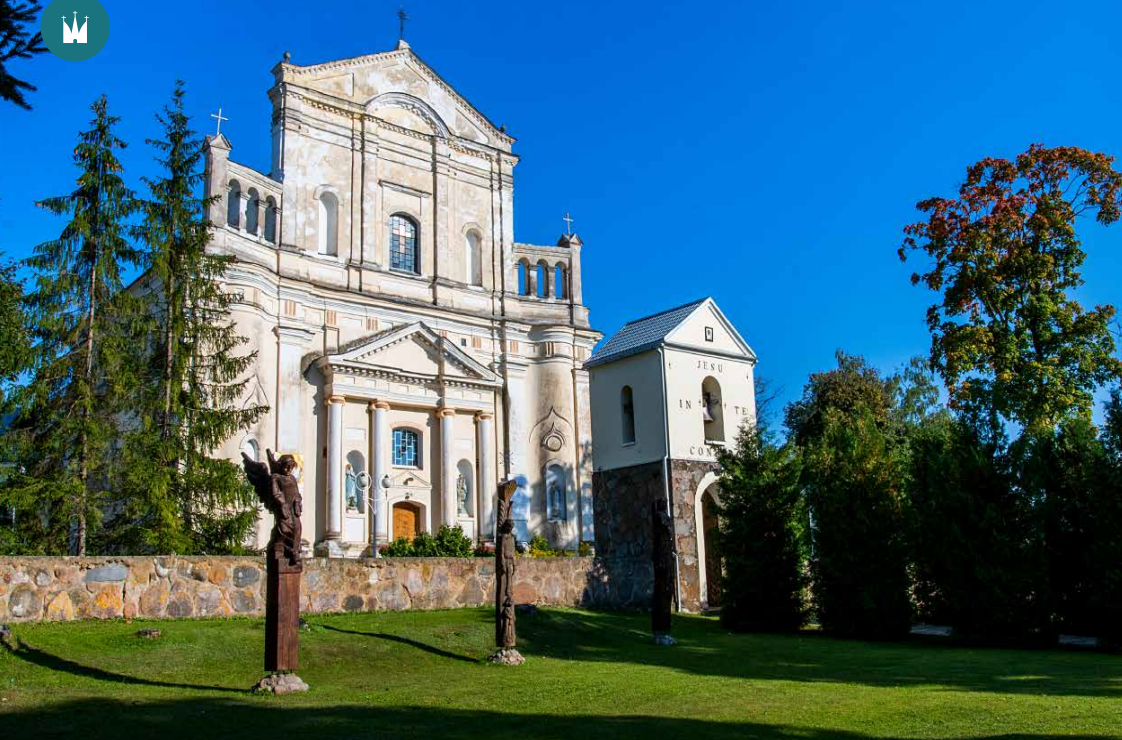
Į šventorių patenkama pro vartus po varpine. Šviesi mūrinė bažnyčia žavi vėlyvojo baroko ir ankstyvojo klasicizmo bruožais. Ji masyvi, simetriška, bebokštė, su originaliu pagrindinio fasado dekoru ir giliose nišose glūdinčiais arkiniais langais. Interjere juntami dominikonų tradicijai būdingi bruožai, pavyzdžiui, Nukryžiuotojo skulptūros altoriuose. Sienos gausiai dekoruotos freskomis, vyrauja barokinė iliuzinė tapyba – šiuo būdu nutapyti trys koplyčiose esantys altoriai bei šoninių sienų paveikslai. Pagrindinį altorių puošia išraiškingas XVIII a. molbertinės tapybos paveikslas „Šv. Arkangelas Mykolas“, vaizduojantis pergalingą arkangelo kovą su velniu.

XVII a. pabaigoje medinės bažnyčios statybas ir vienuolyno atsiradimą inicijavo ir visapusiškai rėmė dvarininkai Mykolas ir Halina Šumskiai. Didikų valia čia įsikūrė dominikonų ordino vienuoliai. Beveik po šimtmečio pradėta statyti dabartinė mūrinė

bažnyčia. Dviaukštis medinis kvadratinio plano vienuolynas buvo sujungtas su bažnyčia, kuri 1789 m. pašventinta Šv. Arkangelo Mykolo vardu. Broliai dominikonai išlaikė parapiinę mokyklą ir špitolę.

Bažnyčios ir vienuolyno istoriją ženklina negandos. XIX a. pradžioje prancūzų kariuomenė nusiaubė pastatus, padarydama neišmatuojamą žalą bibliotekai. Kiek vėliau agresiją prieš Katalikų bažnyčią vykdanti Rusijos caro valdžia uždarė vienuolyną, bažnyčią pertvarkė į cerkvę, o tikinčiuosius vertė užsirašyti stačiatikiams. Buvo itin pakenkta bažnyčios architektūrai ir interjerui, nudaužytos pagrindinio fasado viršuje buvusios barokinės voliuotos (dekoratyvinės detalės). Mįsle liko sidabro apkaustais puošto Švč. Mergelės Marijos paveikslas, garsėjusio savo stebuklais, likimas...

Pastatai katalikų bendruomenei sugrąžinti Pirmojo pasaulinio karo metais. Deja, vėliau jie priklausė sovietiniam Šumsko ūkiui, tada buvo išgrautas visos koklinės krosnys, išdaužyti ir su staktomis išlupti laiptai...

VARPINĖ IR KOPLYTĖLĖS

Jesu in te confido – lotynų kalba varpinėje įamžinti žodžiai, reiškiantys „Jėzau, tikiu Tavimi“. Šis užrašas pasitinka ir kviečia susimąstyti kiekvieną Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčios lankytoją. Varpinė-vartai, įkomponuota į šventorių juosiančią akmeninę tvorą, stovi tiesiai priešais pagrindinį įėjimą į bažnyčią. Šumsko bažnytiniam ansamblyje lankytojų laukia šventoriuje stovintis XIX a. kopylstulpis su memorialinėmis lentomis Kamienskių šeimai bei Felicijai Sventickienei. Taip pat kviečiama vaikštant po rūpestingai prižiūrimą buvusio vienuolyno sodą apžiūrėti kopyltėlę, kurios sienas puošia šv. Fatimą ir šv. Antaną vaizduojančios majolikos (iš Maljorkos salos kilęs gana sudėtingas keramikos dekoravimo būdas).

DOMINIKONŲ ORDINAS

Dominikonai dar vadinami Brolių pamokslininkų brolija. Ją XIII a. pradžioje įkūrė iš Ispanijos kilęs šventasis Domykas de Guzmanas. Dominicanis lotynų kalba reiškia „Viešpaties šūnys“. Todėl vienas iš pagrindinių šio vienuolių ordino simbolių yra baltas šuo su juodomis dėmėmis, nasruose laikantis liepsnojančią

deglą – žinių įgavimo ir perdavimo simbolį. Kontempliatyviu gyvenimo būdu pasižymintys dominikonai nuo senų laikų užsiima mokyklų, universitetų steigimu, juose dėsto. Pagrindinis vienuolių tikslas – studijuoti, apaštalausti, skelbti Dievo žodį. Kiti dažni dominikonų simboliai yra knyga, duona, žvaigždė, rožinis ir lelėja. Lelėja krikščioniškoje sampratoje siejama su tyrumu, skaistumu, prisikėlimu iš mirties bei Mergele Marija.

ŠALIA YRA:

WWW.VILNENSIS.LT

BUIVYDŽIŲ ŠV. JURGIO BAŽNYČIA IR KOPLYČIA

GPS: 54°50'09"N 25°43'55"E

Adresas: Bažnyčios g. 1, Buivydžių k., Buivydžių sen., Vilniaus r.

APIE

Greta Lietuvos valstybės sienos su Baltarusija, miškingoje aukštumoje sruvena Buivydos upelis, suteikęs pavadinimą ir kaimui. Tai didžiausia seniūnijos gyvenvietė ir parapijos centras, turintis dvi puošmenas – Šv. Jurgio bažnyčią ir Šv. Florijono koplyčią.

Šviesaus mūro, taisyklingo aštuoniakampio plano bažnyčia žavi savo išskirtine architektūra. Iškilmingumo suteikia jos centrinis kupolas ir prieangis su kolonomis bei šventųjų skulptūromis. Šventoriaus kieme stovinti įspūdinga koplyčia, anksčiau vadinta Šv. Arkangelo Mykolo vardu, savo architektūra primeną aukštą, tačiau nedidelę kvadratinę piramidę. Šis ypatingas dviejų statinių architektūrinis ansamblis pripažintas valstybės kultūrine vertybe.

XVIII a. pabaigoje Vilniaus maršalka Mykolas Radziševskis netoli savo puošnių mūrinių rūmų perstatė prieš šimtmetį vienuolių pastatytą koplyčią, kuri buvo gerokai apnykusi. Tuomet buvo įsteigta ir Šv. Jurgio parapija. Šventoriuje stovinti smailios, aukštos piramidės formos koplyčia su viršūnėje užkelta trimituojančio angelo figūrėle buvo pastatyta kaip šeimos mauzoliejus – jos rūsyje kadaise buvo laikomi Radziševskių šeimos karstai.

Šv. Jurgis buvo Kapadokijos krikščionių didikų sūnus, narsus karys,

už savo tikėjimą nukankintas Palestinoje. Kartą jis išvadavęs karalaitę iš slibino, tad mene dažniausiai vaizduojamas kaip sėdintis ant žirgo ir smeigiantis į slibiną ietį. Šv. Jurgis paskelbtas antruoju Lietuvos valstybės globėju (pirmasis – šv. Kazimieras). Balandžio 23-ioji – šv. Jurgio diena – siejama su vasaros pradžia, kai šventasis prižadina žemę ir duoda rasą, reikalingą augti žolei. Tądien patariama vengti dirbti laukuose su arkliais, mat šis šventasis nuo visų ligų saugo arklius ir kitus gyvulius.

Aplink Buivydžių kaimą galima aplankyti kitas archeologines reikšmės vietas. Neries kairiajame krante, miške ant kalvos stūkso Rėvos piliakalnis, buvęs apgyvendintas I tūkst. pabaigoje. To paties istorinio laikotarpio Pašalniškių piliakalnyje aiškiai matyti senieji pylimai, grioviai, aikštelė. Verta užsukti į III–IV a. Pakalnių, Papunžės, Santakos ir Pilviškių pilkapius, netolimuose Pričiūnuose aplankyti Šv. Igno koplyčią, garsėjančią kasmet liepos mėn. rengiamais atšaidais.

ŠV. JURGIO BAŽNYČIA

XVII a. pabaigoje Mikališkų reguliarieji atgailos kanauninkai pastatė medinę koplyčią. Laikui bėgant ji pradėjo irti. Buivydžių kaimo bajoraitė vedęs Vilniaus maršalka M. Radžiševskis ne tik pasistatė sau puošnius mūrinius rūmus, bet ir senos koplyčios vietoje pradėjo naują medinę bažnyčią. Kartu buvo pastatyta ir koplyčia-mauzoliejus. XVIII a. medinę bažnyčią 1982 m. pasiglemžė liepsnos. Tačiau pamaldžios bendruomenės lėšomis per keletą metų iškilo nauja, šįkart mūrinė Šv. Jurgio bažnyčia – beveik tiksliai senosios kopija. Taisyklingo aštuoniakampio formos su kupolu ir priegangi bažnyčią puošia šv. Jurgio molbertinis tapybos paveikslas, XIX a. šv. Kazimiero ir šv. Stanislovo skulptūros bei kiti sakralinio meno darbai.

ŠV. FLORIJONO KOPLYČIA

Iš pradžių šventoriuje stovinčiai koplyčiai suteiktas Šv. Arkangelo Mykolo vardas siejamas su jos statytojo – Mykolo Radžiševskio vardu. Vėliau (apie 1820 m.) koplyčia pašventinta šv. Florijono garbei, mat joje buvo saugomi šventojo relikvijoriai, gauti iš popiežiaus Pijaus VI. Koplyčia mena ir Angelų seserų kongregaci-

jos vienuolė stigmatikė Vandą Boniševską.

Šv. Florijonas – romėnų karys, atsivertęs į krikščionybę ir apie 304 m. už tai nukankintas. Jis išgarsėjo stebuklingai vienu kibiru vandens užgesinęs liepsnojantį namą, todėl dažnai vaizduojamas su kibiru vienoje rankoje ir yra laikomas sergėtoju nuo gaisrų ir stichinių nelaimių. Gegužės 4-oji – šv. Florijono diena – oficiali profesinė ugniagesių ir gelbėtojų šventė.

ŠALIA YRA:

WWW.VILNENSIS.LT

PRIČIŪNŲ ŠV. IGNOTO KOPLYČIA

GPS: 54°50'31"N 25°38'33"E

Adresas: Pričiūnų vs., Buivydžių sen., Vilniaus r.

APIE

Miškais nusėtame Vilniaus rajono pakraštyje greta Baltarusijos sienos, Pričiūnuose, nuo 1837 m. stovi šviesi mūrinė koplyčia. Ji garsėja šio krašto globėjo šv. Ignoto garbei rengiamais atlaisdais, į kuriuos susirenka tikintieji ne vien iš Buivydžių parapijos, bet ir iš kitų Lietuvos kampelių. Šv. Ignatas Lojola garsus kaip Jėzaus Draugijos, jėzuitų ordino steigėjas. Pričiūnų koplyčią puošia šio katalikų ordino devizas Ad maiorem Dei gloriam („Šlovė Tau, Viešpatie“). Virš įėjimo svarbius istorinius faktus mena dvi atminimo lentos. Vienoje iš jų pagerbiamas koplyčios fundatorius Antonas Lazarevičius, kitoje minima Vanda Boniševska, Angelių seserų kongregacijos vienuolė, kuri Pričiūnuose gyveno beveik 20 metų ir pagarbą pelnė nenuilstama veikla, pagalba persekiojamiems bei savo stigmomis.

Liepos 31 d. minimas šv. Ignatas. Tradicija tapo per atlaisdus šventinti susirinkusių tikinčiųjų automobillius, mat paskutinė liepos savaitė yra ir šv. Kristoforo – vairuotojų globėjo šventė. Sakoma, kad Pričiūnų apylinkės yra magiškos, čia apsilankiusieji pajunta norą tapti geresniais ir dar labiau priartėti prie Dievo.

Ignacio Lopez de Loyola gimė 1491 m. baskų krašte (šiaurės Ispanijoje). Dažnai vadinamas kareiviu šventuoju savo gyvenime

tekariavo vos kelis mėnesius – Pamplonos mūšyje pabūklo sviedinio buvo sunkiai sužeistas ir liko raišas visą gyvenimą. Sveikdamas Lojola atsivertė į tikėjimą ir likusį gyvenimą pašventė ganytojiškai veiklai. Jis suprato, jog, norint žmones atvesti į tikėjimą ir sužadinti jų norą skleisti Dievo valią, reikia steigti nuolat veikiančias institucijas. Taigi ėmėsi kurti jėzuitų mokyklas ir jose dėstyti. Vilniuje XVI a. jėzuitų įsteigta kolegijai buvo suteiktas pirmojo Lietuvoje universiteto statusas.

Dėmesio vertos Lojolos 20 metų tobulintos „Dvasinės pratybos“ – kiekvieno jėzuito vadovas. Jame atskleidžiama svarbiausia dvasingumo paslaptis, paprasta pagrindinė gyvenimo tiesa – mylėti ir tarnauti Dievui „visa širdimi, visa siela ir visa valia“. Gausi korespondencija sutelkta į 12 storų tomų. Šventuoju Lojola buvo paskelbtas 1622 m. Jis saugo Jėzuitų ordiną, kareivius, vienuoles, vienuolynus bei dvasinį ugdymą. Šv. Ignacas Lojola paskelbtas rytinio Vilniaus rajono krašto globėju. Jo vardu vadinama Lietuvos kariuomenės Ordinariato bažnyčia.

VIENUOLĖS BONIŠEVSKA IR MAJEVSKA

Kasmet Buivydžių parapija organizuoja seserų Vandos Boniševskos ir Helenos Majevskos atminimo savaitę. Tradiciškai piligriminis žygis, vedantis iš Buivydžių į Pričiūnų šv. Ignoto koplyčią, trunka apie 4 valandas. Liepos–rugpjūčio sandūroje vykstančiuose atlaiduose pagerbiamas Angelų seserų kongregacijos vienuolių atminimas, siekiama įsigilinti į jų mokymus, pasisemti dvasios stiprybės ir gailėstingumo.

1907 m. gimusi kukli, jautri Vanda Boniševska nuo vaikystės svajėjo apie vienuolės gyvenimą. Būdamą 18-kos įstojo į Angelų seserų kongregaciją Vilniuje. Davusi amžinuosius įžadus, persikėlė gyventi į Pričiūnus, čia vykdė apaštališką veiklą, padėdavo persekiojamiems jaunuoliams, kunigams ir mokytojams. 1933 m. Didįjį ketvirtadienį sesei Vandai pirmąkart atsivėrė stigmos. Pasak liudytojų, ji patirdavo šį reiškinį dažniausiai ketvirtadieniais ir penktadieniais po pietų, ypač per Didžiąją savaitę. Sakoma, kad vienuolė regėdavo pranašystes.

Pamaldžioje šeimoje augusi Helena Majevska tikėjime atrado gyvenimo prasmę bei žmogaus egzistencijos pagrindą. Ji įsijungė į Angelų seserų kongregaciją, vykdė apaštališką veiklą, už pagalbą jėzuitų kunigui buvo suimta ir 5 metams išstremta. Antrojo pasaulinio karo metais sesuo Helena išgyveno bene reikšmingiausią savo gyvenimo patirtį – Jėzaus apsiireikškimus. Dėl to ji kreipėsi patarimų į palaimintąjį Mykolą Sopočką, atsidėjusį Dievo gailėstingumo žinios skleidimui. Jie bendradarbiavo steigiant naują Gailėstingąjo Jėzaus seserų kongregaciją.

ŠALIA YRA:

WWW.VILNENSIS.LT

ŽYDŲ KAPAI NEMENČINĖJE

GPS: 54°51'17"N 25°28'21"E

Adresas: Piliakalnio g., Nemenčinė, Nemenčinės miesto sen., Vilniaus r.

APIE

Ten, kur Nemenčia įteka į Nerį, nuo labai seniai gyvuoja Nemenčinė, o iš centrinės aikštės atsiveria nuostabių upės slėnio vaizdai. Upelio vardą gavęs miestelis anksčiau pagal slavišką paprotį vadintas Nemenčinu.

Archeologiniai radiniai, kurių aptikta netoli gyvenvietės esančio piliakalnio papėdėje, liudija, jog šiose vietovėse žmonės gyveno jau I m. e. amžiuje. XIII a. piliakalnyje stovėjo galinga ir įspūdinga Lietuvos karaliaus Mindaugo gynybinė pilis. Yra žinoma, kad Nemenčinės apylinkių gyventojai ne kartą grūmėsi su caro valdžia, daugybė vyrų paaukojo gyvybes.

Su Antruoju pasauliniu karu Nemenčinę sieja itin skaudūs išgyvenimai. Nuo senų laikų Nemenčinėje ir jos apylinkėse gyvenanti žydų bendruomenė neišvengė tragiško likimo. 1941 m. nukentėjo daug vietos gyventojų: šimtai lietuvių, lenkų ir kitų tautybių žmonių buvo išžudyti ar ištremti į Sibirą. Bene giliausią žaizdą paliko Holokaustas – beveik visą žydų bendruomenę išnaikino naciai su vietiniais pagalbininkais, buvo sudeginta sinagoga ir mokykla.

Nemenčinės miške, trys kilometrai į vakarus nuo miestelio, žydų genocido aukoms atminti pastatytas memorialinis paminklas.

Žodžiai ant marmuro lietuvių bei jidiš kalbomis skelbia: „Čia 1941 m. rugsėjo 20 dieną hitlerininkai ir jų pagalbininkai nužudė 403 žydus“. Prie paminklo kasmet vyksta minėjimas, į kurį susirenka ne tik vietos gyventojai, bet ir žydų bendruomenės nariai iš tolimesnių gyvenviečių, Izraelio ir kitų užsienio valstybių (ypač JAV, Didžiosios Britanijos ir kt.).

Nemenčinėje yra dar viena su šia tragiško likimo tauta susijusi reikšminga vieta – senosios žydų kapinės. Gana gausi žydų bendruomenė Nemenčinės apylinkėse gyveno dar XVII a., XIX a. pabaigoje jie sudarė apie tris ketvirtadalius kaimo gyventojų. Kapinės dabar yra svarbus istorinis žydų paveldo objektas, bendruomenės gyvenimo pėdsakas, kultūrinės tapatybės dalis. Čia stovi skirtingų laikų antkapiniai paminklai: įvairių dydžių ir formų, pagaminti iš įvairių medžiagų. Ant paminklų iškalti įrašai hebrajų rašmenimis. Ir nors senosios žydų kapinės įtrauktos į nekilnojamojų kultūros vertybių registrą, šiandien dauguma paminklų apgriauti, suskaldyti ar nuversti.

HOLOKAUSTAS

Holokaustas – iš graikų kalbos kilęs sudėtinis žodis: olos reiškia „visas“, o kaustós – „išdegintas“. Hebrajų kalboje Holokaustas vadinamas HaShoah, arba katastrofa, neretai vartojamas terminas Šoa.

Lietuvos provincijoje genocidas prasidėjo jau pirmaisiais karo mėnesiais. Naciams dažnai talkino vietinė policija, ypač vykdant žydų suėmimus ar norint sutelkti bendruomenę tariamam perkėlimui į darbo stovyklas. Žydus suvarydavo į miestelių turgaus aikštes, konfiskuodavo jų daiktus, vyrus atskirdavo nuo moterų, vaikų ir senyvo amžiaus šeimos narių. Masinės žydų žudynės dažniausiai buvo vykdomos artimiausiame miške. Pasmerktieji patys turėdavo išsikasti galias duobes, tada sekdavo šūviai... Bijant pasipriešinimo, vyrai būdavo sušaudomi pirmiausiai. Nacių SS daliniai ir jų pagalbininkai, baigę egzekuciją, pasidalindavo iš nužudytųjų surinktą turtą.

Masinis žydų bendruomenės naikinimas Antrojo pasaulinio karo metais buvo vykdomas beveik visose Europos valstybėse. Skaičiuojama, jog per tuos metus gyvybės neteko apie 6 milijonai žydų. Lietuvoje aukų skaičius siekė 200 tūkstančių – buvo sunaikinta didžioji čia gyvenusių šios tautybės žmonių dalis.

Tūkstančiai nužudytų Lietuvos piliečių žydų per kelis šimtmečius gyvenimo šiose žemėse paliko vertingą kultūros paveldą. Netekome nemažai menininkų, mokslininkų, kitų ryškių asmenybių. Kasmet rugsėjo 23-iąją – Lietuvoje žydų genocido aukų atminimo dieną – yra lankomos masinių žudynių vietos, prisimenami aukų vardai bei darbai.

ŠALIA YRA:

TIC.VRSA.LT

VILNIAUS KRAŠTO ETNOGRAFINIS MUZIEJUS NEMENČINĖJE

GPS: 54°50'48"N 25°27'54"E

Adresas: Švenčionių g. 14, Nemenčinės m., Vilniaus r.

APIE

Vilniaus krašte nuo seno gyveno skirtingų kultūrų, kalbų bei religijų žmonės. Lietuvių, rusų, lenkų, baltarusių ir kitų tautų tradicijos, papročiai bei amatai sudaro turtingą ir margą šio krašto istorinį-kultūrinį paveldą.

Pušynų ir ežerų apsuptyje įsikūrusi viena iš seniausių Lietuvos gyvenviečių Nemenčinė jau šimtus metų pasižymi savo tautiniu margumynu. Ties Nemenčios upės žiotimis besidriekiantis miestelis keliautojus kviečia užsukti į Vilniaus krašto etnografinį muziejų, kuris puoselėja tikslą – išsaugoti ir pristatyti visų šiose apylinkėse gyvenusių tautų kultūrinio paveldo grožį. 2000 m. duris lankytojams atvėrusiame muziejuje be nuolatinės ekspozicijos visi maloniai kviečiami apžiūrėti laikinų parodų salėse rengiamų proginių tautodailės, tapybos, fotografijos ar senovinių amatų parodų. 2012 m. čia buvo įsteigta Vilniaus krašto etnografinio muziejaus fotografų draugija, kuri aktyviai užsiima parodine veikla, organizuoja plenerus.

Muziejus vykdo įvairią kultūrinę veiklą. Dažnai čia rengiami koncertai, konferencijos, vykdoma vaikams bei suaugusiems skirta švietėjiška-educacinė veikla. Be senovinės medžio drožybos, karpinių ir kitus amatus pristatančių parodų, čia

gyvuoja keramikos ir audimo dirbtuvės. Kiekvienas norintis su profesionalių meistrų pagalba gali nusilipdyti iš molio ar senovinėmis audimo staklėmis pasigaminti unikalų namų apyvokos reikmenį.

Nemenčinė įsikūrusi itin vaizdingame miškų masyve. Nemenčinės miškų urėdija teikia daug dėmesio teritorijos priežiūrai. Lankytojų patogumui įrengtos poilsio bei atokvėpio, vaikams – žaidimo aikštelės, sutvarkyti dviračių takai. Apylinkėse gausu išskirtinių kraštovaizdžio objektų. Nemenčios dešiniajame krante esančio piliakalnio papėdėje buvo rasta liudijimų apie I m. e. amžiuje čia buvusią gyvenvietę, netoliese yra Skališkių, arba Verkianti uola, virš Neries upės kabo tiltas, kviečiantis išbandyti keliauninkų drąsą.

Negalima nepaminėti, o ir neaplankyti, absoliučiai unikalaus objekto Bezdonių girioje – iš 7000 egliųčių sodinukų sudaryto pusės kilometro ilgio užrašo „Žalgiris 600“, kuris perskaitomas skrendant lėktuvu. Tai 2010 m. Žalgirio mūšio 600-ajam jubiliejui paminėti skirtas paminklas. Šiandien tai didžiausias pasaulyje augantis paminklas!

MUZIEJAUS EKSPOZICIJA IR VEIKLA

Vilniaus rajono savivaldybės įsteigtame etnografiniame muziejuje yra apie 1000 eksponatų. Juos surinko rajono gyventojai. Tai įvairiausi Vilnios krašto buities rakandai, baldai, įrankiai, papročius ir tradicinius amatus atspindintys daiktai. Jų skaičius nuolat auga, renkami įdomūs radiniai iš viso Vilniaus regiono. Visuomenei pristatomas paveldas, liudijantis lietuvių, rusų, lenkų, baltarusių ir kitų tautų buitį bei tradicijas. Didelė reikšmė skiriama kraštotyros darbui, įtraukiant visuomenę į etnografinius tyrinėjimus. Organizuojamose mokslinėse ekspedicijose noriai dalyvauja Lietuvos ir Lenkijos jaunimo atstovai.

Vilniaus krašto etnografinis muziejus jungia kelis filialus. Gausi etnografinė ekspozicija yra Sužionių kaime. Netoli Paberžės, įspūdinguose, nuo XV a. pabaigos minimuose Glitiškių dvaro rūmuose įsikūręs kitas filialas. Čekoniškių kaime veikia verbų ir buities seklyčia. Maišiagalos kunigo prelato Juzefo Obrembskio muziejus pristato iškilias katalikų asmenybes bei eksponatus, menančius Bažnyčios istoriją.

Muziejuje nuolat vyksta įvairūs pažintinio bei mokslinio pobūdžio renginiai. Be parodų, koncertų, konferencijų, lankytojams suteikiama galimybė dalyvauti mokomuosiuose užsiėmimuose. Specialiai įrengtose keramikos bei audimo dirbtuvėse kviečiama pasigilinti į šių senovinių amatų subtilybes. Mokymų vadovai nuolat tobulinasi tarptautiniuose tradicinių amatų seminaruose, kuriuos rengia Lenkijos Vengožovo liaudies kultūros muziejus.

ŠALIA YRA:

TIC.VRSA.LT

BUKIŠKIO STAČIATIKIŲ KRISTAUS GIMIMO CERKVĖ

GPS: 54°45'39"N 25°12'27"E

Adresas: Jaunimo g., 2a, Bukiškio k., Avižienių sen., Vilniaus r.

APIE

Pakeliiu į Maišiagalą, apie 10 km šiaurės vakarų kryptimi nuo Vilniaus, yra Bukiškio kaimelis. Bevardžio ežero pašonėje, ant nedidelės kalvelės, apžėlusios lapuočiais medžiais, stovi kaimo puošmena – keturiais kupolais pasipuošusi Kristaus Gimimo cerkvė (rus. Чрам Рождества Христова).

Dar iki 1387 m., kai Lietuva buvo pakrikštyta, nemažai kunigaikščių, turėję valdas slavų žemėse, buvo atsivertę į stačiatikiybę, arba ortodoksinę krikščionybę. Bukiškių dvaras ilgą laiką priklausė Radvilų šeimai. Po 1863 m. sukilimo caro valdžiai iš garsių Lietuvos bajorų atėmus dvaro žemes, naujuoju savininku tapo rusas generolas Božeranas. Jo iniciatyva buvo pradėta statyti mūrinė cerkvė. Spėjama, kad jos rūsiuose yra palaidota Božerano šeima.

Anksčiau Dievo Motinos Globėjos vardu vadinta cerkvė pasižymi tradicine stačiatikių šventovėms būdinga architektūra, o pats šviesaus gelsvo tono pastatas, nors ir nedidelis, dvelkia didingumu ir prašmatnumu. Architektūroje pastebimi istorizmo stiliui (tam tikra prasme atkartoti praeities meno stiliai, pagrindžiant juos moksliniais meno istorijos tyrinėjimais bei praturtinant vėlesnėmis technologijomis) būdingi bruožai. Vyrauja

iškilingumo bei prabangos detalės. Stačiakampio plano šventykla yra su apside – pusapvale pastato dalimi, kurią dengia puskupolis. Be centrinio kupolo cerkvės šoninius bokštelius puošia dar keturi aštuoniakampio šalmo formos mėlyni kupolai. Stačiatikių cerkvių architektūroje kupolų skaičius turi ypatingą reikšmę: penki simbolizuoja Išganytoją ir keturis evangelistus – Matą, Morkų, Joną ir Luką, vienas – tai Dievo garbei, trys – dėl Šv. Trejybės, septyni – dėl septynių Sakramentų.

Po Pirmojo pasaulinio karo Vilniaus kraštas atiteko katalikiškai Lenkijai. Vietos tikintieji tarėsi cerkvę perimti ir ją naudoti kaip parapijos koplyčią – filiją. Išvertus iš lotynų kalbos filia – „duktė“, filius – „sūnus“. Bažnyčioje tai reiškia atskirą padalinį, kuris neturi parapijos statuso, kartais net ir altoriaus. Teismas neleido cerkvės perleisti katalikams, tam pasipriešino ir Vilniaus stačiatikiai.

Cerkvės pastatas labai nukentėjo Antrojo pasaulinio karo metais. Maždaug prieš dešimtmetį Kristaus Gimimo cerkvė buvo atstatyta ir renovuota.

STAČIATIKIAI (ORTODOKSAI)

Stačiatikybė, arba ortodoksinė krikščionybė, iš graikų kalbos išvertus reiškia „tikratikystė“. Tai viena iš trijų pagrindinių krikščionybės atšakų ir antra (po katalikybės) Lietuvoje kryptis pagal tikinčiųjų skaičių. Gimusi Antikos graikų kultūroje, dažnai vadinama Rytų, arba Graikų, ortodoksų bažnyčia. Primenama, kad Vakarų ir Rytų Bažnyčios atsiskyrė 1054 m. ir skiriasi savo apeigomis, liturgija bei kalba.

STAČIATIKYBĖ LIETUVOJE

Lietuvoje ortodoksų bendruomenė gyvuoja nuo XIII a. Su stačiatikių bažnyčia Lietuva susidūrė dar prieš priimant krikštą. Kunigaikščiai pagonyms, rytuose valdę stačiatikių slavų žemes, dažnai priimdavo šį tikėjimą. Lietuvoje iki XV a. vidurio daugiau kaip 50 kunigaikščių buvo stačiatikiai.

Yra žinomi šeši lietuvių kilmės ortodoksų šventieji. Šventaisiais buvo paskelbtas Daumantas, gavęs Timotiejaus vardą, Mindaugo giminaitė Charitina, vienuolis Eliziejus bei Vilniaus kankiniai Antanas, Jonas ir Eustachijus. Visų trijų kankinių palaikai saugomi

Vilniaus Šv. Dvasios vienuolyne.

Lietuvos ortodoksų bažnyčia priklauso Maskvos ir visos Rusijos patriarchatui. Lietuvoje įregistruotos 57 stačiatikių bendruomenės, vienijančios maždaug 125–140 tūkst. (apie 4 proc.) gyventojų. Stačiatikių maldos namai stovi visuose didesniuose ir daugumoje mažesnių miestų. Vilniuje reziduoja stačiatikių vyskupas, stovi Dievo Motinos Ėmimo į Dangų katedra ir dvasinis Lietuvos stačiatikių centras – Šv. Dvasios vienuolynas.

ŠALIA YRA:

WWW.BUKISKI-HRAM.LT

TRADICINIŲ AMATŲ CENTRAS HOUVALTŲ DVARE MAIŠIAGALOJE

GPS: 54°52'01"N 25°03'44"E

Adresas: Algirdo g. 4, Maišiagalos mstl., Maišiagalos sen., Vilniaus r.

APIE

Maišiagalos, kuri nutolusi nuo Vilniaus apie 25 km šiaurės vakarų, arba Panevėžio, kryptimi, tradicinių amatų centras įsikūręs buvusio dvaro pastate. Tai pagrindinis miestelio traukos objektas, suburiantis Maišiagalos ir apylinkių bendruomenę, traukiantis unikalių įspūdžių ieškančius miestelio svečius. Piliakalnio papėdėje stūksantis klasicistinio stiliaus Houvaltų dvaras yra pripažintas vietinės reikšmės kultūros paminklu.

Tradicinių amatų centro tikslas – padėti išsaugoti Vilniaus krašto papročius bei senuosius amatus. Siekiama užtikrinti amatininkų tradicijų tęstinumą, jas atgaivinant, pristatant centro lankytojams ir vedant specialias pamokėles. Edukaciniai užsiėmimai skirti tiek vaikams, tiek suaugusiems. Norintiems iš arčiau susipažinti su liaudies menu bei kultūra, papildomai organizuojami susitikimai su amatininkais ir kultūros veikėjais, rengiamos parodos bei amatų mugės, kurių metu galima įsigyti tradicinių rankdarbių ar skanėstų.

Houvaltų dvare be tradicinių amatų centro veikia Maišiagalos kultūros centras, miestelio biblioteka, bendruomenės namai, koncertų salė ir parduotuvielė, kurioje kiekvienas norintis gali

įsigyti suvenyrų. Pageidaujantiems suteikiama galimybė išsinuomoti moderniai įrengtą konferencijų salę.

SENOVINIAI AMATAI

Tradicinių amatų centre buriasi liaudies meno meistrai, kuriems sudarytos sąlygos čia dirbti, eksponuoti gaminius bei mokyti savo amato – surkurta tradicinių amatų techninė bazė ir specialiai paruoštos dirbtuvės patalpos. Tikimasi ne tik suvienyti šio krašto amatininkus, bet ir bendradarbiauti su kitų šalių meistrais. Norintiems teikiama pagalba amatininko sertifikatui gauti.

Tautodailininkai ir vietos folkloro žinovai tradicinių amatų centre lankytojams siūlo įvairius edukacinius užsiėmimus. Daugiau nei dešimties skirtingų amatų specialistai padeda vaikams ir suaugusiems susipažinti su naudingais amatais, įsigilinti į jų subtilybes. Medžio drožėjas, karpinių meistrė, muilo gamintoja, stalius noriai dalijasi savo žiniomis. Taip pat kviečiama išmokyti lieti žvakes, pinti iš šiaudų, nepamiršti ir vilnos vėlimo ar keramikos lipdymo amatai. Kiekvienam norinčiam suteikiama galimybė

išmokti išskirtinai Vilniaus krašte puoselėjamo verbų pynimo meno, sužinoti daugiau apie tradicines šventines vaišes bei regiono papročius.

MAIŠIAGALOS BENDRUOMENĖ

Maišiagala rašytiniuose šaltiniuose yra paminėta jau 1254 metais. Nuo XIV a. teritorija priklausė Lietuvos valdovams, čia gyveno didysis kunigaikštis Algirdas. Po kelių šimtmečių valdos perėjo bajorų nuosavybėn.

Šiandien apie 1800 gyventojų vienijanti Maišiagalos bendruomenė aktyviai puoselėja gilią senovę siekiančias tradicijas ir savojo krašto kultūrą. Siekiant išsaugoti bei atieities kartoms perduoti istorinį-kultūrinį palikimą, bendromis Maišiagalos bendruomenės bei Vilniaus rajono savivaldybės pastangomis iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų buvo gauta parama Houvalto dvaro restauravimui ir pritaikymui visuomenės reikmėms.

2016 metais baigti restauruoti klasicizmo stiliaus dvaro rūmai dabar yra Maišiagalos miestelio kultūros židynis, čia netrūksta veiklos ir pramogų, gyventojai mėgaujasi įvairiais renginiais bei šventėmis. Maišiagalos meno kolektyvai nuo šiol turi erdvę repeticijoms ir koncertams šaltuoju metų laiku. Švęsdami kalendorines šventes vokaliniai ir tradicinių šokių kolektyvai pristato vietinį folkloro paveldą. Be to, kasmet vasaros metu organizuojama miestelio kultūrą bei tradicijas puoselėjanti šventė.

Maišiagalos bendruomenė sėkmingai įgyvendina įvairius įdomius projektus. Vienas iš jų – šeimininkų klubo įsteigimas. Savo kulinarinę patirtį bei paslaptis išradingos ir darbščios moterys atskleidė išleisdamos elektroninę ir popierinę receptų knygą..

HOUVALTO DVARO ISTORIJA

Istoriniai šaltiniai byloja, kad Maišiagalos apylinkėse gyventa dar Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo laikais – XIV a. pirmoje pusėje, apie šimtą metų anksčiau nei Lietuvos sostinėje Vilniuje. Maišiagaloje Algirdas ir mirė 1377 m. Ilgą laiką teritorija buvo Lietuvos valdovų priklausomybė, vėliau ji pateko į Lietuvos didikų Sapiegų, po to – Tyzenhauzų rankas. Nuo XVIII a. pabaigos čia šeiminkavo bajorų Houvaltų šeima, gyvenusi dvare iki Antrojo pasaulinio karo pradžios.

Grafas Onufrijus Houvaltas apie 1806 metus inicijavo klasicistinio stiliaus dvaro statybas. Projekto autorius buvo garsus ano meto architektas, Vilniaus universiteto profesorius Mykolas Angelas Šulcas. Deja, architektui mirus, jo idėja buvo įgyvendinta tik iš dalies. Dvaro statybas Onufrijaus anūkui Vitoldui Houvaltui pavyko užbaigti tik XIX a. pabaigoje.

Houvalto dvaro paskirtis po Antrojo pasaulinio karo nuolat keitėsi. Karo metu čia glaudėsi vietos gyventojai, o vėliau, pasikeitus santvarkai, čia buvo įkurdinti kolūkiečiai tapę dvaro samdiniai. Dar vėliau dvaro pastate buvo įsteigta tarybinio ūkio kontora, o Lietuvai atkūrus nepriklausomybę – Lietuvos didžiojo

kunigaikščio Algirdo vidurinė mokykla.

Iškėlus mokyklą, Houvalto dvaras įgavo visuomeninį-kultūrinį vaidmenį – čia įsteigta miestelio biblioteka, rinkdavosi saviveiklininkai bei vietos bendruomenė. Šiandien daugiau nei 200 metų amžiaus Houvaltų dvaras – kultūros, meno ir tautinio paveldo puoselėjimo vieta.

ŠALIA YRA:

WWW.TRAKUKRASTAS.LT

M

KUNIGO PRELATO JUZEFO OBREMSKIO MUZIEJUS IR ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS ĖMIMO Į DANGŲ BAŽNYČIA MAIŠIAGALOJE

GPS: 54°52'09"N 25°03'57"E ; 54°52'07"N 25°03'55"E

Adresai: Šv. Antano g. 5, Maišiagalos mstl., Vilniaus r.; Vilniaus g. 16, Maišiagalos mstl.,
Maišiagalos sen., Vilniaus r.

APIE

Maišiagaloje galima susipažinti su Lietuvos valstybės bei Katalikų bažnyčios istorija – šiose vietose gyventa prieš tūkstantį metų, čia buvo pastatyta viena pirmųjų Lietuvoje bažnyčia! Maišiagalos piliakalnis liudija žmones čia gyvenus I tūkstantmečio pradžioje. Prūsų analuose minimoje pilyje (Bonos pilis) kurį laiką gyveno Lietuvos didysis kunigaikštis Algirdas. Houvalto rūmuose šiuo metu veikia tradicinių amatų centras, o klebonijoje – muziejus.

1989 m., menant Vilniaus krašto atgavimo 50-metį, Maišiagaloje buvo pastatytas 3 metrų aukščio paminklinis akmuo, nes tai pirmasis miestelis, į kurį 1939 m. spalio 27-osios rytą įžygiavo Lietuvos kariuomenės kariai, – prasidėjo ilgai lauktas Vilniaus krašto atgavimo procesas.

Maišiagalos gyvenvietės istoriją ypač praturtino apie pusę amžiaus švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje kunigavęs prelatas Juzefas Obremskis. Nuo 2013 m. pastate, kurį juokais pats dvasininkas vadino dvareliu, veikia jo vardo muziejus, lankytojams pristatantis asmeninę ekspoziciją bei supažindinantys su kitomis iškilomis Katalikų bažnyčios asmenybėmis. Klebonijos kieme įrengta atokvėpio aikštelė, kurioje 2013 m. kunigo garbei atidengtas jį vaizduojantis paminklas (autorius Stefanus Dousa).

Išskirtinio dėmesio verta Maišiagalos švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia. Ji pastatyta Vladislavo Jogailos iniciatyva, 1387 m. pakrikštijus Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę. Šiandien šviesi mūrinė bažnyčia kviečia pasigrožėti neorenesanso ir neogotikos bruožų turinčia architektūra ir nuo senų laikų saugomais meno darbais bei religinėmis relikvijomis.

Kunigas Obremskis tikinčiųjų minimas su išskirtine pagarba. Lenkijoje gimęs dvasininkas iš 80 kunigystei pašvęstų savo gyvenimo metų apie 50 praleido Maišiagaloje. Jam buvo suteiktas Vilniaus rajono garbės piliečio titulas. Vilniaus krašto patriarchu vadintas Obremskis buvo vienas seniausių Lietuvos ir Europos katalikų bažnyčios kunigų – nugyveno 105 metus! Jis labai nuoširdžiai padėjo dvasininkams bei savo parapilijiečiams, rūpinosi nuo bolševikų besislapstančiais ar iš Sibiro grįžusiais kunigais, gelbėjo žmones nuo tremties. Vokiečių okupacijos metu net ketetą kaimų išgelbėjo nuo sunaikinimo.

M

MUZIEJUS

Paskutinė prelado Obremskio valia buvo klebonijoje įrengti atminimo vietą visiems kunigams bei vienuolėms, kurie buvo persekiojami ar paaukojo savo gyvybes dėl tikėjimo. 2013 m. lankytojams duris atvėrusiame muziejuje pristatomos iškilios Bažnyčios asmenybės, eksponuojami įvairūs artefaktai, dokumentai bei archyvai, liudijantys apie sunkius Bažnyčiai laikus. Klebonijos dalis skirta paties kunigo ekspozicijai, pristatomi jo asmeniniai daiktai. Kovo 19-ąją švenčiamas Juzefo vardadienis – rengiamas išskilingas šviesaus atminimo dvasininko gyvenimo paminėjimas.

BAŽNYČIA

Lietuvos Didžiąjai Kunigaikštystei priėmus krikštą, 1387 m. Maišiagaloje buvo įsteigta Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų parapija ir pastatyta viena iš 7 ankstyviausių katalikiškų bažnyčių. Ją teko ne kartą atstatyti, mat buvo apiplėšta bei sugriauta Rusijos kariuomenės, o 1798 m. kilęs gaisras paskandino liepsnose. Šviesi mūrinė bažnyčia, kokią matome šiandien, pastatyta 1865 m. Du šoniniai bokšteliai išsiskiria savo piramidiniais stogeliais, o iš

pagrindinio bokšto sklindantys varpo dūžiai kviečia į pamaldas. Iškelti trys lelių kompozicijomis išpuošti paminkliniai kryžiai, o bažnyčios viduje kviečiama pasigrožėti trimis XVIII ir XIX a. molbertinės tapybos paveikslais: „Marija Rožančinė“, „Švenčiausioji Trejybė“, „Šv. Izidorius“. 12 skulptūrų – tai daugiausia XVIII a. baroko bruožų turintys meno dirbiniai, vaizduojantys šventuosius. Ypatingo dėmesio verta 1579 m. surta skulptūrinė kompozicija „Jėzaus krikštas“: viena jos dalis vaizduoja pragarą, kita – Dievo Sūnaus krikštą.

ŠALIA YRA:

WWW.VILNENSIS.LT

TEKSTŲ AUTORĖ

Rūta Paulionytė

TEKSTŲ REDAKTORĖ

Dainora Mozerienė

UŽ PAGALBĄ RENGIANT LEIDINĮ DĖKOJAME

FOTOGRAFAMS:

Lukui Jonaičiui

Donatui Petkevičiui

Žilvinui Petkui

Pauliui Gvildžiui

LEIDINYS NEMOKAMAS

www.exploretrakaivilnius.lt

www.trakai-visit.lt

www.tic.vrsa.lt

ATSISIŪSKITE NEMOKAMĄ
PROGRAMĖLĘ

